

9
(1327)-son
2-mart
2018

Xabar

ERURSEN SHO'H, AGAR OGOHSEN SEN
AGAR OGOHSEN SEN, SHOHSSEN SEN

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI VA KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI NASHRI

1992-yil martdan chiqa boshlagan

www.xabar.uz

УШБУ СОНДА:

МУТАХАССИС МИНБАРИ

Ахборот хавфсиз-лигига инвестициялар киритиш самарадорлиги қандай баҳоланади?

4-5-бетлар

СОТРУДНИЧЕСТВО

Резиденты MUIS и Единый интегратор UZINFOCOM будут вместе работать над государственными IT-проектами

6-бет

МУАММОНИНГ САБАБИ

"uMail.uz"нинг тўлақонли ишлашига нима тўсқинлик қилмоқда?

7-бет

MWC 2018

Барселона: энг сўнги ишланмалар, янги номлар

12-бет

МИРМУҲАММАД 37 ДАВЛАТ БОЛАЛАРИ ОРАСИДА ҒОЛИБ БЎЛДИ

3-бет

SIEMENS КОНЦЕРНИДАН "ХАВФСИЗ ШАҲАР" ТАЖРИБАСИ

Алоқа тарихи музейида "Хавфсиз шаҳар" концепциясини амалга оширишда Германиянинг Siemens халқаро концерни тажрибасига бағишланган семинар бўлиб ўтди. Семинарни Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазири Азим Аҳмедхаджаев ҳамда Германия Федератив Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Гюнтер Оверфелд кириш сўзи билан очиб бердилар.

2-бет

ЯНГИЛИК

ТАТУ ДЕЛЕГАЦИЯСИ КОРЕЯНИНГ ЙИРИК УНИВЕРСИТЕТЛАРИГА БОРДИ

Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети ректори Тўлқин Тешабоев бошчилигидаги делегация Корейнинг йирик университетларида бўлди.

Ташриф доирасида Корейнинг йирик — Сонгюнван, Шинхан, SeoulTech, KAIST, KUMA, ETRI, JNU университетлари раҳбарлари билан учрашувлар бўлиб ўтди. Шунингдек, Корей Республикаси ахборот технологиялари саноатини ривожлантириш бўйича миллий агентлиги (NIPA) президенти Юн Жонг-Лок ҳамда Корей ахборот жамияти миллий агентлигининг глобал академияси директори Ох Канг-Так билан музокаралар олиб борилди.

Учрашувларда ТАТУда кредит таълим тизимини жорий қилиш, Жанубий Корейнинг нуфузли университетларида ТАТУ ўқитув-

чилари малакасини ошириш, иқтидорли талабаларни ўқитиш, ўқув жараёнига Корей университетларидан етакчи профессорларни жалб қилиш, қўшма илмий конференциялар, семинарлар, тренинглар ўтказиш, ҳамкорликда илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш каби келишувлар назарда тутилган англашув меморандумлари имзоланди.

РЕКЛАМА

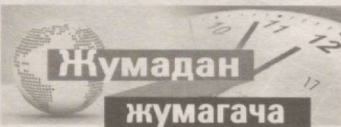
ALSKOM
СУГУРТА КОМПАНИЯСИ
СТРАХОВАЯ КОМПАНИЯ

(371) 147 11 00

ЯККА ТАРТИВДАГИ
БАХТСИЗ
ҲОДИСАЛАРДАН
СУГУРТА

Хизматлар лицензияланган

2 ХАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ

26 феврал куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Туркия Республикаси Президенти Режеп Таййип Эрдоган билан телефон орқали мулоқоти бўлиб ўтди. Президент Шавкат Мирзиёев Президент Режеп Таййип Эрдогани тугилган куни билан самимий қутлади. Суҳбат чоғида икки мамлакат раҳбарлари Ўзбекистон — Туркия ҳамкорлигини янада кенгайтириш истиқболларини атрафлича муҳокама қилди, минтақавий ва халқаро долзарб масалалар бўйича фикр алмашди.

Президент Шавкат Мирзиёев раислигида 27 феврал куни экспортни ошириш ва импортни қисқартириш бўйича қўйилган вазифалар ижроси, бу борада тармоқлар ва ҳудудлардаги ишлар ҳолати таҳлилига бағишланган видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда давлатимиз раҳбари экспорт режасини бажаришдаги камчиликларни чуқур таҳлил қилиб, асосий йўналиш ва вазифаларни белгилаб берди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 28 феврал куни Покистон Ислон Республикаси, Швейцария Конфедерацияси, Латвия Республикаси, Исроил Давлати, Германия Федератив Республикаси, Словакия Республикаси ва Хитой Халқ Республикасининг мамлакатимиздаги Фавқуллода ва мухтор элчилари этиб тайинланган Ирфон Юсуф Шомий, Оливье Шав, Михаил Попков, Эдуард Шапира, Гюнтер Оверфелд, Ян Бори ва Цзян Яндан ишонч ёрликларини қабул қилиб олди.

1 март куни Самарқанд вилояти ва Тожикистон Республикасининг Суд вилояти ўртасидаги "Жартеп" автомобил ўтказиш пункти очилди. Унда икки вилоятнинг жамоатчилик вакиллари, фаоллар ва чегара ҳудудидagi маҳаллаларда яшовчи аҳоли, давлат ва жамоат ташкилотлари масъуллари иштирок этди.

Матбуотда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Иқтисодий базавий тармоқларидаги лойиҳа ишларини ҳамда муҳандис-лойиҳаловчиларни тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги, "2018 йилги Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги, "Виночилик соҳасини ва алкогольли маҳсулотларни реализация қилишни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ҳамда "Давлат мактабгача таълим муассасалари ходимларининг айрим тоифалари меҳнатига ҳақ тўлашни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорлари чоп этилди.

SIEMENS KONЦЕРНИДАН "ХАВФСИЗ ШАҲАР" ТАЖРИБАСИ

◀ 1-бет.

2021–2023 йиллардаги лойиҳанинг учинчи босқичида комплекс матун мамлакатни қамраб олади ва албатта бундай кенг кўламли ишларни амалга оширишда Siemens тажрибаси ҳам катта аҳамият касб этади.

Азим Ахмедхаджаев ўз сўзида мамлакатимизда қабул қилинган янги дастур доирасида беш йил давомида пойтахтимизнинг ҳар бир туманида 20тадан, жами 200дан ортиқ 7 ва 9 қаватли, кўп хонадонли уй-жойлар қурилиши, бу мавзела барча ижтимоий объектлар билан таъминланиши, муҳандислик тармоқларига уланиши, хусусан, АКТ имкониятлари билан тўлиқ қамраб олинishi ҳақида сўзлаб, ўтган йил якунида фойдаланишга топширилган ва "Хавфсиз шаҳар" номи билан ҳам эл оғзига тушган Сергели-6А мавзесини мисол қилиб келтирди. Шунингдек, вазир бу ишлар "Хавфсиз шаҳар" лойиҳасининг биринчи босқичи экан-

лини, лойиҳанинг иккинчи босқичида, яъни 2019–2021 йиллар давомида вилоят марказлари ва йirik шаҳарларда шундай мавзелар жорий этилиши, 2021–2023 йиллардаги лойиҳанинг учинчи босқичида комплекс бутун мамлакатни қамраб олиши ва албатта бундай кенг кўламли ишларни амалга оширишда Siemens тажрибаси ҳам катта аҳамият касб этишини таъкидлади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 августдаги "Ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида лойиҳаларни бошқариш тизимларини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори асосида "Хавфсиз шаҳар" лойиҳасини ташкил этиш ва ривожлантириш концепцияси тасдиқланган. Хусусан, концепцияда Ички ишлар, Фавқуллода вазиятлар, Соғлиқни сақлаш вазирлиқларининг видеокузатув, навбатчи-диспетчерлик марказлари, қўриқлаш объектлари, юзага келиши мумкин бўлган таҳдидларга чора кўриш ва оғоҳлантириш тизимлари, таҳлил қилувчи "ақлли датчик"лар тизимларини ўзаро боғлаш ва қонун бузилиш ҳолатлари ва ҳодисаларни қайд этишининг автоматлашган тармоғини яратиш, "112" рақамли ягона диспетчер хизматини ишга тушириш кўзда тутилган. Бу эса жиноятчиликнинг олдини олиш ҳамда фавқуллода

ҳолатларда аҳоли хавфсизлигининг таъминланишига хизмат қилади. Шунингдек, Ички ишлар вазирлиги билан ҳамкорликда йўл ҳаракатида қонунбузарлик ҳолатларининг олдини олиш мақсадида Тошкент шаҳридаги 280та чорраҳада фото ва видеокузатув камераларини ўрнатиш режалаштирилган.

Тадбирда саноат, энергетика, соғлиқни сақлаш соҳаларида, шаҳар инфратузилмасини ривожлантириш ва шаҳарлар хавфсизлигини таъминлаш орқали аҳолига қўлайлик яратиш, рақобатбардошлик ва барқарор тараққиётни амалга оширишда замонавий тенденцияларни хусусида маълумот берилди. Siemens концерни мутахассислари "Хавфсиз шаҳар" лойиҳаси таркибига кирувчи ечимларни илгари суришди. Хусусан, транспорт логистикаси, ёнгин хавфсизлигини таъминлашнинг комплекс ечимини жорий қилиш, шаҳар инфратузилмаси ва транспорт хўжалигини эвакуация қилиш тизимини яратишда АКТдан фойдаланиш, шунингдек, электр тармоқларида "ақлли тармоқлар" (Смарт-грид) технологиясини жорий этиш кабиларни амалга оширишда Siemens олға сураётган концепция тақдим қилинди.

Усмонов Йўлдошев,
"Xabar" мухбири
Шухрат Сатторов
олган сурат.

Искандар БЎРОНОВ,
Siemens концернининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари:

– Таъкидлаш жоизки, 2017 йилнинг ноябрида Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ҳамда Siemens концерни ўртасида аналитик меморандуми имзоланган эди. Айни дамда мазкур меморандум асосида "Хавфсиз шаҳар" йўналишида ишларни ва технологияларини жорий қилишнинг Siemens тажрибаси яқиндан ўрнатишда.

Жаҳон IT-саноатининг йirik ишлаб чиқарувчиларидан бўлган Siemens концернининг Ўзбекистондаги фаоллиги йirik технологик брендларнинг мамлакатимизда халқаро компанияларга яратилган қўлай имкониятлардан фойдаланган ҳолда инновацион ҳолатни амалга ошириш бўйича қизиқишларини намойён қилляпти.

МАЪРИФАТ ДАРСИ ИСЛОҲОТЛАРДАН ХАБАРДОРЛИК

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан 27 феврал куни импорт ҳажмининг қисқартириш ва маҳаллийлаштирилган маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш ишларини таҳлил қилиш борасида йиғилиш ўтказилди.

Йиғилишда Президент соҳадаги камчиликларни бартараф этиш, маҳаллийлаштиришни ривожлантириш бўйича долзарб вазифаларни белгилаб берди. Иқтисодий ва Ташқи савдо вазирлиқларига пишиқ-пухта ишланган янги Маҳаллийлаштириш дастурини шакллантириш бўйича топшириқ берилди.

Давлат фелдьегерлик хизматида "Маҳаллийлаштириш дастури ва импортни қисқартириш режаси" мавзусида бўлиб ўтган навбатдаги маърифат дарсида айна шу масала шахсий таркиб иштирокида кўриб чиқилди. Бонси, ҳукуматимиз томонидан амалга оширилаётган ислохотлардан, касбидан қатъия назар, барчанинг хабардор бўлиб бориши бугуннинг талабидир.

Д.ДАДАБАЕВ,
ДФХ бўлим бошлиғи подполковник

Тайинлашлар

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 23 февралдаги қарорига мувофиқ, Қаҳрамон Анваржанович Юлдашев Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги ўринбосари этиб тайинланди.

Фарҳод Зафарович Рузиев "Ўзбектелеком" АК бош директори вазифасини вақтинча бажарувчи этиб тайинланди. У ушбу лавозимда 2017 йилнинг февралдан буён ишлаб келаётган Шухрат Қодировнинг ўринини эгаллади.

МИРМУҲАММАД

37 давлат болалари орасида голиб бўлди

Иқтидорли болалар... Улар нафақат оиланинг, балки жамиятнинг ҳам катта бойлиги. Зеро, ана шундай болаларнинг ақли, салоҳияти, билими туфайли эртага мамлакат иқтисодийети ривожланади, одамлар бойийди, юрт равнақ топади. Бунинг учун эса иқтидорли болаларга алоҳида эътибор зарур.

Суратда: Иختисослаштирилган мактаб директори Амирулла Абдуллаев Олимпиада чемпионига сертификат топширди.

ги устозим Муҳайё опанинг тавсияси билан ментал арифметика бўйича ўтказилган мусобақанинг шаҳар босқичида иштирок этиб, 2-ўринни қўлга киритдим. Бу ўтган йилнинг феврал ойида бўлган эди. Июнь ойида эса Бишкек шаҳрида ўтказилган халқаро мусобақада қатнашдим.

Ҳиндистонда ўтказилган мусобақада биз жамоа бўлиб, ун нафар бола қатнашдик. Иштирок этганларнинг ҳаммаси ҳам яхши натижаларни қўлга киритишди.

Қутловлар, табриклар кўп бўлди, албатта. Мен учун энг ёқимлиси отанинг ифтихор ва кўзда ёш билан "Балли, азаматим! Сендай ўғлим борлиги билан фахрланаман. Ҳали сендан умидим катта. Сен Ўзбекистонни дунёга танитадиганлар сафида бўласан" деган сўзлари бўлди. Демак, бу мен учун ютуқларнинг, шу билан биргаликда, машаққатларнинг бошланишидир. Зеро, Аҳмад ал-Фарғоний бобомиз

айтганларидай "Илм мисоли тиконли дарахтдир. Кимки унинг азобига чидай олса, тепасига чиқиб, мевасидан баҳра олмай".

Болаларда иқтидорни ривожлантириш учун нималарга эътибор бериш керак?

Муниса АРИПЖОНОВА, Мирмуҳаммаднинг онаси:

— Болада иқтидорни ривожлантириш учун унга ёш гўдак эмас, балки алоҳида бир шахс сифатида муносабатда бўлиш лозим, деб ўйлайман. Унга фикрлашга, мулоҳаза қилишга мажбур қиладиган саволлар бериб, жавобларини эринмай эшитиш, баҳо бериш, қийналса кўмаклашиш даркор. Унинг ҳаётда қайси йўлни танлашини ҳам шу йўл билан аниқлаш мумкин.

Болада китобга муҳаббат уйғотиш ота-онанинг бурчи, вазифасидир. Керак бўлса, мажбурлаб ҳам китобга яқинлаштириш керак. Зеро, барча билимларнинг калити китобдир.

Биз фарзандларимизга ҳали ўқишни билмайдиган пайтлариданоқ рангли китоблар совға қилганмиз. Уша китоблар орқали ҳисоблашни ўргатиб, математикага қизиқишини тарбиялаганмиз.

Ўғлимизнинг ментал арифметикага қизиқишида пойтахтимизда жойлашган "Даҳолар лабораторияси"нинг ўрни катта бўлди. Ўғлимиз у ерда тузилган ёш математиклар командаси сафида турли мусобақаларда қатнаша бошлади.

Миргани МИРМУСАЕВ, Мирмуҳаммаднинг отаси:

— Фарзанд ҳар бир ота-она учун омонат хилқат ҳисобланади. Болага чиройли тарбия бериш, уни одоб-ахлоқли, юксак маънавиятли қилиб тарбиялаш ота-онанинг бурчи. Болада иқтидорни аниқ-

лаш ва камол топтириш эса янада муҳим вазифа.

Болага биринчи навбатда меҳр керак, деган фикрдаман. Ахир меҳр яхшиликлар булоғи. Бу булоқдан кўп сув ичган бола гурурли бўлиб ўсади, узига ишончи ортади. Уни эришган ютуқлари учун рағбатлантириб ҳам бориш керак.

Шунингдек, назоратни, талабчанликни бир зум ҳам сусайтирмадик лозим. Боланинг мактабига она эмас отанинг бориши ва устозлари билан унинг тарбиядаги камчиликлари ҳақида суҳбатлашининг аҳамияти катта бўларкан. Буни ўз тажрибам мисолида айта оламан.

Мирмуҳаммад бугунги кунда пойтахтимизда ўтказилдиган математикага оид "Кенгуру" олимпиадасига тайёрланапти. Ментал арифметика бўйича халқаро мусобақалар эса бу йил Москва, Сингапур, Иссиқкўл ва Жанубий Африкада ўтказилар экан. Мирмуҳаммад Сингапур ва Иссиқкўлда ўтказилдиган мусобақада иштирок этади.

Маъфура РАСУЛОВА, Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги АКТга иختисослаштирилган мактаб директорининг ўқувчилари бўйича ўринбосари:

— Мактабимизни ташкил этишдан мақсад ҳам иқтидорли ўқувчиларни бир жойга тўплаб, уларга фанларни чуқурлаштирилган ҳолда ўқитишдан иборат. Ана шундай юрагида ғайрат-шижоат, келажакка ишонч, юксак чўққиларни эгаллашга ҳаракат барқ уриб турган болаларни ўқитиш ҳар биримизга завқ бағишламоқда.

Болаларда иқтидорни тарбиялаш учун эса болага ҳали жуда ёш пайтдан алоҳида эътибор зарур. Боланинг саволларига жавоб беришдан эринмаслик керак. Савол беряптими, демак унда қизиқиш бор. Ана шу қизиқиш орқали уни секинлик билан бирор соҳага йўналтириш мумкин. Унга бўлди, кўп тапирверма, деб жеркиб ташласангиз, ана шу қизиқишни сўндирган бўласиз. У энди бошқа савол бермайди.

Оиладаги соғлом муҳит боладаги иқтидорга асос ҳисобланади. Буни ҳар бир ота-она унутмаслиги керак. Ва болани ёшлигидан китобга дўст қилмоқ зарур. Бола қанчалик кўп китоб ўқиса, унинг онгу тафаккури ортиб бораверади.

Иқтидорли болаларни юлдузлик касалидан сақлаш нафақат ота-она, балки биз педагогларнинг ҳам бурчимиздир.

Муборак МИРКАМОЛОВА тайёрлади

Болаларда иқтидорни тарбиялаш учун эса болага ҳали жуда ёш пайтидан алоҳида эътибор зарур. Боланинг саволларига жавоб беришдан эринмаслик керак. Савол беряптими, демак, унда қизиқиш бор. Ана шу қизиқиш орқали уни секинлик билан бирор соҳага йўналтириш мумкин.

АХБОРОТ ХАВФСИЗЛИГИГА ИНВЕСТИЦИЯЛАР КИРИТИШ САМАРАДОРЛИГИ ҚАНДАЙ БАҲОЛАНАДИ?

“**Ҳар қандай инвестициянинг мақсади пул маблағларининг оқиб келишини кўпайтириш ҳисобланади**”

Замонавий бизнес реаллиги шундайки, бозор шароитида деярли ҳар бир компания ўз рақобатбардошлигини таъминлаш учун бор кучи билан ҳаракат қилади — нафақат маҳсулот ва хизматларининг, балки бутун компаниянинг ҳам.

Бундай шароитда ахборот тизимларининг сифати ва самарадорлиги яқиний молиявий кўрсаткичларга билвосита таъсир қилади, яъни бизнес-жараёнларнинг сифати орқали. Маълумотларни ҳимоялашни молиялаштириш масаласига беэътибор бўлган компаниялар ютқазади.

Шу уринда табиий савол туғилади: ахборот хавфсизлигига қилинаётган қўйилмалар харажати ёки инвестициями? Агар ахборот хавфсизлиги учун қўйилмалар харажат дейилса, уларнинг қисқариши компанияга жиддий муаммо туедиради. Бироқ бу компанияни бозорга мослаштиришни таъминлашга боғлиқ бўлган стратегик вазифани ҳал қилишдан сезиларли даражада узоқлаштиради, бу ерда умуман хавфсизлик ва хусусан ахборот хавфсизлиги муҳим ўрин тутати. Шунинг учун, агар компанияда узоқ муддатли ривожланиш стратегияси мавжуд бўлса, у, одатда, ахборот хавфсизлигига қўйилмаларга инвестиция сифатида қарайди. Фарқи шундаки, харажатлар

— бу, биринчи навбатда, “англанган зарурат”, инвестициялар — келгусида ўзини қоплайдиган қўйилмалар. Ва бу ҳолатда бундай инвестицияларни ва режалаштирилаётган харажатларнинг иқтисодий асосларини пухта баҳолаш талаб қилинади.

Компания маълумотларни ҳимоялаш тизимини яратётганда, у интилаётган асосий иқтисодий самара мавжуд ахборот хавфсизлиги хавфларининг амалга оширилиши оқибатида етказиладиган моддий зарарнинг сезиларли даражада камайиши ҳисобланади.

Компаниянинг ривожланишида бундай инвестицияларнинг унуми осонлик билан режалаштирилиши зарур.

Ахборот хавфсизлигига қўйилмаларнинг самарадорлигини баҳолаш усулларининг аксарияти асосида маълумотларни ҳимоялаш воситаларини яратишга талаб қилинадиган харажатлар ва ушбу тизим мавжуд бўлмаганлиги сабабли компанияга келтирилиши мумкин бўлган зарарнинг таққосланиши ётади.

ROI — лойиҳадан келган фойда (ёки иқтисодий самара)нинг ушбу лойиҳани амалга ошириш учун зарур бўлган инвестицияларга фойдага нисбат. Инвестициялар бўйича қарор қабул қилинаётганда, ҳосил бўлган рақам соҳадаги

ўртача билан таққосланади ёки мавжуд вариантлардан энг яхши ROI рақамига эга бўлгани танлаб олинади. Ушбу кўрсаткичнинг ахборот технологиялари соҳасида давомли қўлланиш тажрибаси мавжуд бўлишига қарамастан, бутунги кунда ROI ҳисоблаб чиқаришнинг энг тўғри усули ҳамон пайдо бўлгани йўқ.

У ёки бу ахборот технологияларини жорий қилган компаниялар фаолиятининг кўрсаткичларини таҳлил қилиш орқали амалга оширилган уринишлар эса 80-йиллар охирида Gartner Group компанияси томонидан таклиф қилинган TCO кўрсаткичининг пайдо бўлишига олиб келди.

TCO ҳисоблаш моделининг асосига барча харажатларнинг икки турга: бевосита ва билвоситага бўлиниши ётади. Билвосита харажатларга, одатда, маълумотларни ҳимоялаш воситалардан фойдаланиш жараёнида пайдо бўладиган яширин чиқимлар кириди. Ушбу режалаштирилмаган чиқимлар ҳимоялаш тизимининг ўзининг қийматини анчагина ошириб юбориши мумкин. Уша Gartner Group компаниясининг маълумоти бўйича бевосита харажатлар ахборот технологияларидан фойдаланишга қилинаётган харажатлар умумий суммасининг 15-21 фоизни ташкил этади.

TCO кўрсаткичининг асо-

сий афзалликларидан бири ахборот хавфсизлиги соҳасида лойиҳа амалга оширилишининг мақсадга мувофиқлиги тўғрисида хулосани фақатгина харажатларни баҳолаш асосида қилишга имкон бериши ҳисобланади. Бунинг устига, маълумотларни ҳимоялаш ҳолатларида, баъзида, маълумотларни ҳимоялаш воситаларни жорий қилишдан олинган иқтисодий самарани баҳолаб бўлмайдиган вазиятлар ҳам юзага келади, бироқ у объектив зарурат туғайли яратилган.

Ушбу кўрсаткичнинг яна бир устун жиҳати шундаки, TCO ҳисоблаш усули нафақат маълумотларни ҳимоялаш воситаларини яратишнинг дастлабки харажатларини баҳолашни, балки тизимнинг бутун фаолият даврининг турли босқичларида жой олиши мумкин бўлган харажатларни ҳам назарда тутати.

Бироқ, бунга қарамай, TCO кўрсаткичи, худди ROI каби, вақтда вазиятнинг ўзгаришини ҳисобга олмайдиган, муайян вақт кесимини — “фотография сурати”ни акс эталдиган статик ҳисобланади. Чунки ахборот тизимлари вақт ўтиши билан доимий ўзгаришларга дучор бўлади, янги хавфлар ва заифликлар пайдо бўлади. Шундай қилиб, ахборот хавфсизлигини таъминлаш — бу айнан вақтда кўриб чиқиладиган жараёндир. Шунинг учун ахборот хавфсизлигига бўлган инвестициялар самарадорлигини таҳлил қилиш учун пул маблағларининг дисконтланган оқимлари усулига (Discounted Cash Flows — DCF) асосланган динамик кўрсаткичлар тизимини қўллаш имкониятини кўриб чиқиш таклиф қилинади.

Ҳар қандай инвестициянинг мақсади пул маблағларининг оқиб келишини кўпайтириш ҳисобланади (айни ҳолатда — ахборот хавфсизлиги хавфларининг амалга оширилиши натижасида етказиладиган зарар миқёсининг камайиши). Инвестиция лойиҳасини баҳолашда ушбу лойиҳа билан боғлиқ пул маблағларининг барча оқимларини кўриб чиқиш, бунда пул маблағлари оқимининг вақтга боғлиқлигини ҳисобга олиш зарур.

Аниқки, масалан, бир йилдан сўнг 50 минг сўм миқдорда иқтисодий самара олиш учун инвесторлар бугун бундан анча кам миқдорда сарфлашга тайёр бўлишади.

Шунинг учун келгусида келиб тушадиган пул маблағлари (зарарнинг пасайиши) дисконтланган бўлиши, яъни жорий қийматга олиб келиниши зарур. Бунинг учун, инфляция сабабли пул қадрсизланиши ва кутилаётган самарани олиб келмаслиги мумкин бўлган инвестицион лойиҳа омадсиз бўлишининг эҳтимоли билан боғлиқ хавфлар акс этадиган ўлчамли дисконтлаш ставкаси қўлланилади. Лойиҳа билан боғлиқ хавфлар қанчалик юқори бўлса, дисконтлаш ставкасининг миқдори шунчалик катта бўлади. Ушбу ставка, шунингдек, инвестициялар учун кредит қийматининг умумий даражасида акс этади.

Баъзида дисконтлаш ставкаси капитал ўртача ўлчанган қийматининг кўрсаткичи билан аниқланади (Weighted Average Cost of Capital — WACC). Бу, фойдаланганлик учун тўланиши лозим бўлган, киритилган капиталга бўлган даромаднинг ўртача нормаси. Одатда WACC инвестицион лойиҳа томонидан татминланиши зарур бўлган унумнинг минимал нормаси сифатида қўрилади. Бевосита инвестицияларнинг самарадорлигини баҳолаш учун соф жорий қиймат кўрсаткичидан (Net Present Value — NPV) фойдаланилади.

Умуман олганда, бу дисконтланишни ҳисобга олган ва инвестицияларни чиқариб ташлаган ҳолдаги инвестицион лойиҳа келгусидаги пул оқимларининг жорий қиймати ҳисобланади.

Ушбу кўрсаткич қуйидаги формула орқали ҳисоблаб чиқарилади:

$$NPV = \frac{CF_i}{(1+r)^n} - CF_0$$

Бу ерда CF_i — i -лик \$ даври учун соф пул оқими
 CF_0 — \$ дастлабки инвестициялар
 n — дисконтлаш ставкаси (инвестиция лойиҳаси учун жалб қилинган капитал қиймати).
 NPV миқдори nolдан

юқори ёки тенг бўлса, капитал киритилиши самарали ҳисобланади. Бир нечта лойиҳа таққосланаётганда, улардан NPV миқдори каттароқ бўлгани қабул қилинади (агар у мусбат бўлса). Бир компанияга ўз ахборот тизимининг тармоқ сегментларидан бирини ноқонуний кириб келишларни аниқловчи тизим (IDS) ёрдамида ҳимоя қилиш бўйича лойиҳани баҳолаш талаб қилинмапти, деб фараз қилайлик.

Дейлик, ўз ичига у ёки бу ҳужумнинг амалга оширилиши натижасида пайдо бўладиган зарарни қамраб оладиган пул билан ҳисобланган хавфнинг миқдори (бир йилга 2000 доллар) бизга маълум. Шунингдек, IDS тизими жорий қилиниши натижасида ушбу хавф 70 фоизга қисқариши ҳам маълум. IDS тизимининг нархи эса 15000 доллар. Дисконтлаш ставкасини AT бозори учун ўртача 30 фоиз қилиб оламиз.

Ушбу лойиҳа бўйича пул маблағларининг оқимлари

Даврлар	Дастлабки инвестициялар	Фойда (хавф миқдори)	Қолдиқ (хавф миқдори)	Йиллик қўллаб-қувватлаш миқдори	Маъмураштираш ва инфратузилмага харажатлар	Жами
0	-15000,0					-15000,0
1		20000,0	-6000,0	-2000,0	-5400,0	6600,0
2		20000,0	-6000,0	-2000,0	-5400,0	6600,0
3		20000,0	-6000,0	-2000,0	-5400,0	6600,0

Агар жадвалда акс этирилган рақамлар асосида ROI кўрсаткичини ҳисоблаб чиқарсак, бу ҳолатда бизга IDS тизимининг жорий қилиниши қўйилмалардан 39 фоиз кўпроқ иқтисодий самара берганини кўрамыз. Ушбу лойиҳани капиталнинг қийматини ҳисобга олган ҳолда таҳлил қилсак, бу лойиҳага инвестиция киритиш самара бермаслигини билиб оламиз, чунки NPV миқдори манфий бўлиб чиқади.

Бундан ташқари, ички унум коэффициенти (Internal Rate of Return — IRR) ни ҳам ҳисоблаш мумкин. Бунинг учун дисконтлаш ставкасининг шундайини топиш керакки, ундаги NPV миқдори nolга тенг бўлсин. Ушбу ҳолатда IRR миқдори 15 фоизга тенг бўлишини кузатамиз. Бу рақам зарарсизлик дисконтланган нуқтасининг аниқ иқтисодий маъносига эга. Мазкур нуқтада харажатлар-

нинг дисконтланган оқими даромадларнинг дисконтланган оқимига тенг бўлади. Ушбу кўрсаткич ҳам лойиҳага маблағ киритилишининг мақсадга мувофиқлигини аниқлашга ёрдам беради.

Кўриб чиқилаётган мисолда лойиҳага инвестицияларни киритиш мақсадга мувофиқ эмас, чунки биз IRR миқдорини берилган дисконтлаш ставкасидан (30 фоиз) камроқ олдик.

Маълумотларни ҳимоялаш воситаларини яратишга киритилган инвестициялар самарадорлигини баҳолаш учун фақатгина кўрсаткичларни аниқлаш етарли эмаслиги аниқ. Албатта у ёки бу лойиҳанинг амалга оширилиши билан боғлиқ хавфларни ҳам ҳисобга олиш зарур. Улар маълумотларни ҳимоялаш воситаларини аниқ etkazувчилари билан боғлиқ бўлган хавфлар ёки жорий қилиш жамоасининг компетентлиги

кичлари ҳисоблаб чиқарилган бўлса-да, маълумотларни ҳимоялаш воситаларини яратиш тўғрисида қарор эҳтимоли самараларни сифатли баҳолаш асосида қабул қилинади.

Ахборот хавфсизлигига киритиладиган инвестицияларнинг самарадорлигини баҳолашнинг ҳар қандай усули фақатгина математик формулалар ва мантиқий амалларнинг тўплами ҳисобланади, уларни тўғри қўллаш эса тўғри асослашга боғлиқ. Шунинг учун инвестицияларнинг мақсадга мувофиқлиги тўғрисидаги қарорни қабул қилиш учун зарур маълумотнинг сифати, биринчи навбатда, ҳисоб-китоблар амалга оширилишида асос бўлган дастлабки маълумотларга боғлиқ бўлади. Ҳар қандай ҳисоблаш усулининг заиф жойи бўлиб, айнан дастлабки маълумотларни тўплаш ва уларга ишлов бериш, уларнинг сифати ва ҳаққонийлиги ҳисобланади.

“Шуни ёдда тутиш керакки, ахборот хавфсизлиги хатари амалга ошиши натижасида юзага келадиган зарарнинг барчасини ҳам пул кўринишида ифода қилинмайди.”

ва тажрибасига боғлиқ бўлган хавфлар бўлиши мумкин.

Бундан ташқари, олинган кўрсаткичларнинг сезувчанлиги таҳлилни ўтказиш ҳам фойдали ҳисобланади. Масалан, кўриб чиқилган мисолда хавфнинг дастлабки миқдори 12 фоизгача ошса, бу NPVнинг мусбат миқдорини олишга ва ROIнинг 8 фоизга ўсишига олиб келади.

Шуни ёдда тутиш керакки, ахборот хавфсизлиги хатари амалга ошиши натижасида юзага келадиган зарарнинг барчасини ҳам пул кўринишида ифода қилинмайди. Масалан, компаниянинг интеллектуал мулкига etkazиладиган зарар бозордаги мавқеини йўқотиш, доимий ва вақтинчалик рақобатбардошлик афзалликларини йўқотиш ёки савдо белгисининг пасайиши каби оқибатларга олиб келиши мумкин. Шунинг учун баъзида ҳатто ROI ва TCO кўрсат-

Бундан ташқари, маълумотларни ҳимоялаш воситаларини яратишнинг мақсадларини аниқ тушуниш ва ушбу мақсадларни қўйувчининг қарорлар қабул қилиш жараҳатида бевосита иштироки ахборот хавфсизлигига киритилган инвестициялар самарадорлигини баҳолашнинг юқори сифати ва аниқлигининг гарови ҳисобланади. Ушбу ёндашув маълумотларни ҳимоялаш тизими, жорий қилиб бўлинган бошқарув тизимига сунъий қўшимча бўлмасдан, балки аввалбошданоқ компаниянинг асосий бизнес-жараҳатларини қўллаб-қувватловчи энг муҳим унум сифатида лойиҳалаштирилишини кафолатлайди.

Шоҳрух РАҲМАТ,
 Ахборот хавфсизлиги ва жамоат тартибини таъминлашга кўмаклашувчи маркази департаменти бошлиғи

6 СОТРУДНИЧЕСТВО

РЕЗИДЕНТЫ MUIS И ЕДИННЫЙ ИНТЕГРАТОР UZINFOCOM

будут вместе работать над государственными IT-проектами

По сути, общественный контроль, технически — сайт, на котором любой авторизованный пользователь может обратить внимание общественности и властей на определенную проблему или нарушение, опубликовав свой отзыв, фото или видео.

MUIS и Единый интегратор UZINFOCOM заключили меморандум о сотрудничестве и в качестве партнеров провели первую встречу с резидентами инновационного центра. Главной темой стала выработка механизма совместной работы по реализации государственных IT-проектов.

Деятельность Mirzo Ulugbek Innovation Center и Единого интегратора по созданию и поддержке государственных информационных систем UZINFOCOM сводится к общей цели — развитию отечественного IT-рынка и повышению его экспортного потенциала. В основе взаимодействия организаций лежат интересы субъектов, которых они представляют. В случае Единого интегратора UZINFOCOM это органы государственной власти, министерства, ведомства и т.п., выступающие заказчиками информационных систем, ресурсов и программных продуктов. MUIS отведена роль связующего звена между ним и компаниями-резидентами,

которые могут эти запросы реализовать.

Сотрудничество организаций позволит решить ряд проблем, препятствующих внедрению информационно-коммуникационных технологий в госсекторе. Наиболее актуальные озвучены во время встречи. Это недооценка значимости технологических решений в повышении эффективности государственного управления в силу недостаточной компетенции некоторых чиновников; непоследовательность и отсутствие единого подхода в реализации как общей стратегии совершенствования системы "Электронное правительство", так отдельных проектов; нерациональное расходование ресурсов и другие. Обеспечить бесперебойную работу государственных информационных систем, их своевременное обслуживание и обновление Единый интегратор UZINFOCOM планирует с помощью резидентов инновационного центра, заинтересованных в расширении портфеля заказов.

— Государство поставило перед нами множество задач, но своими силами мы их не решим, — говорит директор Единого интегратора UZINFOCOM Улугбек Тагалиев. — Нужны практики. Мы приглашаем к сотрудничеству компании с проектами на любом этапе разработки: от идеи до стартапа или готового проекта, которому осталось запустить пилот, чтобы доказать свою эффективность.

Для того чтобы участники встречи понимали, что представляют из себя госзаказы и какие идеи пользуются сегодня наибольшим спросом, представители Единого интегратора UZINFOCOM провели специальную презентацию.

— Что подразумевается, например, под социальным проектом о благоустройстве? По сути, общественный контроль, технически — сайт, на котором любой авторизованный пользователь может обратить внимание общественности и властей на определенную проблему или нарушение, опубликовав свой отзыв, фото или видео, — го-

ворит директор по стратегическому развитию Мурад Ибрагимов. — Здесь же можно получить и обратную связь в виде отчета по итогам рассмотрения обращения от ответственных организаций. Спрос на подобные системы есть, и мы уверены, что над такими проектами должны работать компании, которые годами занимаются разработкой сайтов, потому что они знают, как сделать правильно.

Завершила встречу живая дискуссия по механизмам взаимодействия инновационного центра Mirzo Ulugbek Innovation Center и Единого интегратора UZINFOCOM, инструментам по обеспечению прозрачности предоставляемой информации о государственных IT-проектах. Планируется, что на официальном сайте MUIS во втором квартале текущего года будет создана специальная площадка для размещения всех поступающих от Единого интегратора UZINFOCOM предложениях.

ЛУЧШИЕ ИЗ ЛУЧШИХ

Студенты ТУИТ — победители конкурса "Инновационные идеи, технологии и проекты"

В Ташкентском государственном экономическом университете 27 февраля совместно с Национальным центром маркетинга прошла Неделя маркетинга и рекламы ADWEEK.

В рамках недели в номинации "Лучшая инновационная разработка и информационно-коммуникационная технология" конкурса "Инновационные идеи, технологии и проекты" приняли участие студенты Ташкентского университета информационных технологий имени Мухаммада ал-Хоразмий Маъмуржон Шухратов и Жасурбек Баходиров и были награждены дипломами 1 степени.

Напомним, что в конкурсе "Инновационные идеи, технологии и проекты" приняли участие представители Ташкентского университета информационных технологий имени Мухаммада ал-Хоразмий, которые презентовали более 10 проектов.

Определены победители Республиканской олимпиады имени Мухаммада ал-Хоразмий по физике и математике

В Узбекистане выявлены первые победители Республиканской олимпиады имени Мухаммада ал-Хоразмий по физике и математике, организованной Мининфоком и Ташкентским университетом информационных технологий, Университетом ИНХА в г. Ташкенте и Союзом молодежи Узбекистана.

Олимпиада прошла в три этапа, первый из которых прошёл в режиме онлайн на сайте matfiz.uz — 20 января и 10 февраля 2018 года.

23 февраля 2018 года прошел финальный этап олимпиады, в котором приняли участие тринадцать лучших школьников со всех регионов страны.

Победителями олимпиады стали Уткир Султонов, Умрбек Маширипов и Мухриддин Саъдулла-

ев. Им были вручены ноутбуки. Остальные получили планшеты и смартфоны от компании АО "Узбекистон почтаси", Фонда развития информационных-коммуникационных технологий, Центра электромагнитной совместимости, UNICON.UZ и Университета

ИНХА в г. Ташкенте.

Также все участники получили право пройти курсы английского языка в Центре непрерывного образования Университета ИНХА в г. Ташкенте.

Отметим, что в общей сложности во всех этапах олимпиады приняли участие 4755 человек.

"МЕНИНГ ФИКРИМ" ПОРТАЛИ

ИҚТИДОРЛИ МУТАХАССИСЛАРНИ АНИҚЛАЙДИ,
ФИКР-МУЛОҲАЗАЛАРГА ҚУЛОҚ ТУТИБ, МУАММОЛАРГА ЕЧИМ ТОПАДИ

Бугунги замон шароитида мутахассисларни ишга қабул қилиш маркетингга ўхшайди ва мос келадиган номзодларни танлаб олиш потенциал мижозларни топши билан бир хил тарзда кечади. Айнан шундай мутахассисларни аниқлашда "Менинг фикрим" веб-саҳифаси ёрдам бериши мумкин.

Бугунги глобаллашув жараёнида инсон фаолиятининг барча жабҳалари ахборот-коммуникация технологиялари билан узвий боғланиб бормоқда. Ҳар бир соҳани ўз йўналишидан келиб чиққан ҳолда АКТ билан конвергенция қилиш жараёни тобора жадаллашяпти. Чунки АКТ соҳаси фуқаролар фаолиятини амалга оширишда жуда катта қулайликлар келтириб чиқаради, жумладан, вақт сарфини камайтиради, навбатлар вужудга келиши ва коррупциянинг олдини олади.

Бундай соҳалар қаторига қонунчилик, соғлиқни сақлаш, мудофаа, солиқ, таълим, машинасозлик, транспорт, иқтисод, бизнес ва бошқалар кирди. Бундан ташқари, АКТнинг ҳужжатлар алмашинуви ва оммага янгилекларни етказишдаги роли тобора ортиб бормоқда. Шуниси эътиборга моликки, давлатимиз раҳбари томонидан ҳам ушбу соҳа истиқбол учун бир қанча чора-тадбирлар амалга оширилиб келинмоқда. Жумладан, халқ билан мулоқотни амалга ошириш ва уларнинг ҳар бири учун ҳолис жавоб бера оладиган Президент виртуал қабулхонаси АКТ соҳасининг аҳоли ижтимоий турмушидаги мавжуд муаммоларини ҳал этишдаги аҳамияти катталлигини кўрсатмоқда. Президентимизнинг Олий Мажлиси Мурожаатномасида Олий Мажлис раҳбарияти қонунлар муҳокамасига кенг халқ оммасини жалб қилиш, бунинг учун замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш, жумладан, интернет тармоғида махсус "майлдон"лар яратиш зарурлиги таъкидланган. Шу муносабат билан Юртбошимиз

мамлакатимиз фуқаролари давлат ва жамият ҳаётига дахлдор муҳим масалалар буйича ўз фикрларини билдиришлари учун интернет тармоғида "Менинг фикрим" номли махсус веб-саҳифани ташкил этиш мақсадга мувофиқлигини айтиб ўтган эди.

Бугунги замон шароитида мутахассисларни ишга қабул қилиш маркетингга ўхшайди ва мос келадиган номзодларни танлаб олиш потенциал мижозларни топши билан бир хил тарзда кечади. Айнан шундай мутахассисларни аниқлашда "Менинг фикрим" веб-саҳифаси ёрдам бериши мумкин.

Ушбу порталда фуқаро ўз тақлифини бериш учун ONE ID тизимидан рўйхатдан ўтган бўлиши мақсадга мувофиқ, "Менинг фикрим" тизимида фуқаролар ўзини қийнаётган масалалар буйича ўз тақлифларини билдиради. Тақлифи аксарият фойдаланувчилар томонидан қўллаб-қувватланса, ушбу тақлиф Ўзбекистон Республикаси Вазиirlар Маққамасига кўриб чиқиш учун тўғридан-тўғри юборилади.

Бир фуқаро томонидан бир нечта тақлифлар билдирилган, аммо ушбу тақлифларни қўллаб-қувватловчилар сони етарли бўлмаган ҳолларда Ўзбекистон Республикаси Вазиirlар Маққамасига қарашли модератор ва операторлар томонидан кузатиб турилади. Кузатувлар натижасида маъқулланган тақлиф эгаси Вазиirlар Маққамасига суҳбатта чақирилади.

Порталга келиб тушган тақлифлар тизимли бўлмаган маълумотларни ташкил этади. Бундай маълумотларни анъанавий усуллар орқали таҳлил қилиб бўлмайди. Билан тақлифларга асосланиб, фуқаронинг кейинги хатти-ҳаракатини тахмин қилишда Data mining, machine learning услубларидан фойдаланиш мумкин. Ушбу услубларни қўллаш орқали қуйидагиларни аниқлаш мумкин:

- тарafdорлари кўп бўлган тақлиф эгалари учун алоҳида рейтинг олиб борилади. Ушбу рейтинг фаол иштирокчиларни юқори поғоналарда кўрсатиб, тизимнинг HR бўлимида юқори

поғонани эгаллайди. Ушбу поғонанинг биринчиларида турган фуқароларни суҳбат ёрдамида саралаб, мутахассис этиб тайёрлаш;

- тақлифлар ҳамда розилар сонини аниқлаш, уларни саралаш ва тартиблаш орқали қайси соҳага кўп эътибор қаратиш керак эканлигини аниқлаш;

- тақлиф остида қолдирилаётган шарҳлар орқали аудиторияни таҳлил қилиш ва бу тақлифнинг аҳоли учун муҳимлиги даражасини аниқлаш;

- тақлифлар ва розилик билдирувчиларнинг статистикасини юритиш, яъни жинси, ёши, яшаш жойи бўйича саралаш ва олинган натижа ёрдамида қайси шаҳар, вилоят, туман ва кўчаларда муаммо кўп эканлигини аниқлаш.

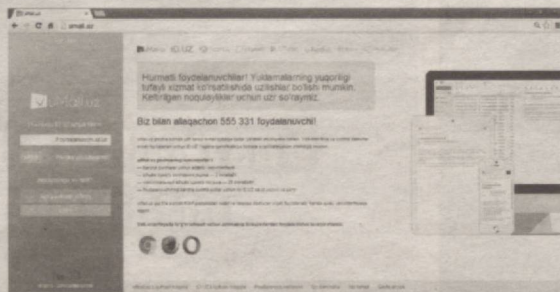
Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, "Менинг фикрим" портали учун интеллектуал таҳлил методларини қўллаган ҳолда аҳоли томонидан қолдирилган фикр-мулоҳазаларни ўрганиш ва халқни қийнаётган муаммоларни аниқлаш ва уларни ҳал этиш, шу билан бирга, керакли мутахассисларни саралаб олиш усулларини ишлаб чиқиш мумкин.

Санжар ИБРАГИМОВ,
"Электрон ҳукумат" тизимини ривожлантириш марказининг илдарвий ахборот ресурсларини ривожлантириш бўлими мутахассиси,
Сайёра МИРЗАЕВА,
марказлашган маълумотлар базаларини ривожлантириш бўлими мутахассиси

"uMail.uz" нинг тўлақонли ишлашига нима тўсқинлик қилмоқда?

Ишга туширилганига яқинда беш йил тўладиган "uMail.uz" электрон почта хизматида бугунги кунга келиб ярим миллиондан ортиқ почта қутилари очилган. Демак, ҳар кун миңлаб кишилар бу почта хизматидан фойдаланиб келишади. Сўнгги вақтларда ушбу почта тизимида техник муаммолар юзга кела бошлади. Бу эса ҳақли равишда фойдаланувчилар эътирозларини келтириб чиқармоқда. "Xabar" газетасига ҳам бу борада мурожаатлар бўлди. Аниқлик қилиш мақсадида UZINFOCOM ягона интеграторига боғланиб ва қуйидаги жавобни олдик.

"uMail.uz" почтаси барча фойдаланувчиларга қулай интерфейсга эга бўлган, спам ва вируслардан ишончли ҳимояланган электрон почта қутисини тақлиф қилиб келмоқда. Хизматдан веб-интерфейс

ва компьютерда почта мижозси сифатида фойдаланиш мумкин.

"uMail.uz" электрон почта тизими 2013 йилнинг 15 майида ишга туширилиб, 2017 йилнинг май ойида унинг дастурий таъминоти қайта ишлаб чиқилди ва янги кўринишдаги почта хизмати йўлга қўйилди.

"uMail.uz" почта тизимининг май ойида янги кўриниши ишга тушган бўлса-да, баъзи сабаблар тўғрисида почта хизматининг муқобил ишлашида муаммолар вужудга кела бошлади. Бунга сабаб қуйидагилар:

Фойдаланувчилар — почта хизмати ҳар бир фойдаланувчига 3 ГБ миқдорда маълумотларни сақ-

лаш имконини берувчи қутилари ажратиб берган. Ҳозирги кунда почта хизматидан фойдаланувчилар сони 550 миң нафардан ошган. Ҳар бир фойдаланувчи почта хизматининг мақтубга файлларни боғлаб юбориш хизмати билан бирга, почта қутисидан "Будутли сақлагич" сифатида фойдаланади.

Серверга мурожаат — почта хизматидан фойдаланувчилар сони ортиб борагани сари тармоққа бўлаётган "файл-сервер" мурожаатлар сони ҳам ортиб боради. Мурожаатлар сони ошгани сабабли сервернинг маълумотларни қайта ишлашига жавоб берувчи дисклари мурожаатлар ва келиб тушаётган маълумотларни қайта ишлашида муаммолар вужудга келмоқда.

Файл-сервер (File-server) — локал тармоқни ташкиллаштиришнинг бир архитектураси бўлиб, муамлий ресурсларни (файлларни) сақ-

лаш, бошқариш, ҳимоя қилиш ва улардан фойдаланишга рухсат бериш сервер зиммасига юклатилади.

Муаммонинг ечими нималарга боғлиқ?

"uMail.uz" почта тизимидан фойдаланувчилар сони ортиб, оммалашиб бораётгани ва хизматдан фойдаланишга бўлган эҳтиёж юқорилиги, шунингдек, почта хизмати узиллишарсиз ишлаши учун техник таъминотни янгилатиш ва қурилмаларнинг техник кўрсаткичларини ошириш вақти келганидан дарак беради. Мазкур муаммоларни бартараф этиш бўйича ишлар бошлаб юборилган.

Ҳозирда "uMail.uz" почта тизимини модернизациядан ўтказиш бўйича техник чораларни амалга ошириш тадбирлари бошланган бўлиб, тез кунларда почта хизмати узлуксиз, муқобил ишлаши таъминланади.

“ЭЛЕКТРОМАГНИТ МОСЛАШУВ МАРКАЗИ” ДУК жамоаси

Яқинлашаётган Халқаро хотин-қизлар
айёми билан муътабар онахонларимизни,
қадрли опа-сингилларимизни
самимий табриклайди.

8 Март

Ҳамиша иқболингиз баланд,
умрингиз узоқ,
ризқ-насибангиз зиёда бўлсин!

“ЎЗБЕКТЕЛЕКОМ” АК “ТОШКЕНТ ШАҲАР ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИ” филиали жамоаси

8 март — Халқаро
хотин-қизлар куни билан
Ўзбекистонимизнинг
гўллаб-яшнаши йўлида
меҳнат қилаётган
барча хотин-
қизларни
муборакбод этади.

8 Март

Азиз ва муқаррама
онажонларимизни,
опа-сингилларимизни
ширидан-шакар
қизларимизни
Халқаро хотин-қизлар куни
билан табриклаймиз.

“ЎЗБЕКТЕЛЕКОМ” АК

“ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЯ
ТРАНСПОРТ ТАРМОҒИ”
ФИЛИАЛИ ЖАМОАСИ

Азиз онажонлар,
муҳтарама опа-сингиллар!
Сизларни баҳорнинг илк айёми –
8 март – Халқаро хотин-қизлар куни
билан сидқидилдан муборакбод
этамиз. Барчангизга узоқ умр,
саломатлик, бағри бутунлик тилаймиз.
Ҳеч қачон юзингиздан кулгу,
лабингиздан табассум аримасин.

**Бахтимизга ҳамиша
омон бўлинг!**

**ДАВЛАТ ФЕЛДЪЕГЕРЛИК
ХИЗМАТИ ЖАМОАСИ**

Ўлкамизда баҳор, қалбларда баҳор

Кундан-кун янгиланиб, ўзгариб бораётган, шаҳару қишлоқларда улкан бунёдкорлик ишлари амалга ошириляётган, ҳар бир ҳаракат замирида халқ розилиги-ю, ёрқин келажакка катта ишонч барқ ураётган юртимизга тароватли баҳор кириб келди.

Баҳор яшариш ва янгиланиш билан биргаликда байрамлар фасли ҳамдир. Кўкларнинг илк тантанаси мунис ва мўътабар оналаримиз, гўзал опа-сингил-

ларимизни улуғлашга бағишланса, кейинги байрамда бетакрор ва фусункор Наврўз байрамини нишонлаймиз.

Ана шундай, одамлар қалбида баҳорий кайфият ҳукмронлик қила бошлаган фарахли кунларда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "2018 йилги Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги қарори эълон қилингани барча учун айни муддао бўлди.

"Она табиатни севиш ва ардоқлаш, ҳаёт гулгожи бўлмиш инсонни қадрлаш, Ватанга муносиб ҳаёт ва садоқат каби эзгу гуяларни ўзида мужассам этган Наврўз халқимизнинг энг қадимий, асл миллий байрамидир. Асрлар давомида эл-юртимизнинг олижаноб орзу-интилишларини ифода этиб келаятган Наврўз мустақиллик йилларида янгича маъно-мазмунга эга бўлиб, том маънода умумхалқ байрамга айлан-

ди", дейилади ушбу қарорда. **М а з к у р** қарорга асосан Наврўз байрами пойтахтимиз Тошкент шаҳрида, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар марказларида,

барча шаҳар, туман, қишлоқ ва овулларда умумхалқ сайиллари шаклида юқори даражада ўтказилади.

"Азиз ватандошлар, ҳар кунингиз Наврўз бўлсин!" деган гоини ўзида мужассам этган Наврўз муносабати билан жойларда инсон ўзини табиат фарзанди, унинг ажралмас бир қисми деб ҳис этишини ифода этадиган, атроф-муҳитни, она заминни асраб-авайлашга, бугунги тинч, эркин ва фаровон ҳаётни қадрлаб, уни ҳимоя қилиб яшашга қорлайдиган маънавий-маърифий тадбирлар ташкил этилади, барча шаҳар ва қишлоқларда Наврўзнинг тарихи, мазмуни ва фалсафасини, ушбу байрамни ўтказиш билан боғлиқ урф-одатлар, қадрият ва анъаналарнинг моҳияти ва аҳамиятини ўзида мужассам этган оммавий сайиллар ўтказилади.

Ҳар йилгидек, бу йил ҳам Наврўз кунларида ёрдамга муҳтож инсонлар, кексалар, ногиронлар ва кам таъминланган оилалар ҳолидан хабар олиш, уларга бегараз кўмак бериш, жамиятда ўзаро ҳурмат, дўстлик ва ҳамжиҳатликни кучайтиришга қаратилган савоб ишлар, хайрият тадбирлари ва оммавий ҳашарларни амалга ошириш қарорда алоҳида таъкидланган.

Бу эзу ишлар эса аллақачон бошлаб юборилган. Юртдошларимиз ўзгача ғайрат билан боғ ва хиёбонларни, маҳалла кўчаларини, ажлодларимиз мангу ором топан қаبرىстонларни тартибга келтиришни бошлаб юборишган.

Бу улуғвор ишлар Наврўзгача давом этади, байрам юртимизда обод хиёбонларда, боғларда, сайилгоҳларда катта тантана билан нишонланади.

■ Реклама ва эълонлар!

"ЎЗБЕКИСТОН ПОЧТАСИ" АЖ

СИРДАРЁ ФИЛИАЛИ ЖАМОАСИ

**Мамлакатимиз аёлларини,
жумладан, ахборот
технологиялари ва
коммуникациялари соҳасида
меҳнат қилаётган
опа-сингилларимизни
яқинлашаётган**

Ўзбекистон хотин-қизлар кунини

билан қутлайди.

**Нафосат ва гўзаллик сизларни
ҳеч қачон тарк этмасин!**

Азиз ватандошлар, ҳар кунингиз Наврўз бўлсин!

САЁҲАТЛАР ЯНАДА КЎПАЯДИ

Юртимизга баҳор келиши билан одамларда байрамона кайфият, эзгу ишларни бошлашга иштиёқ пайдо бўлди. Негаки, баҳор байрамлар фасли. Аслида-ку меҳр-оқибат, бир-бирига ёрдам, кексалар, беморлар кўнгилни кўтариш халқимизга хос фазилатлар. Лекин бу йўлдаги ҳаракатлар 8 март — Халқаро хотин-қизлар кунини, Наврўзи олам, Хотира ва Қадрлаш кунини каби байрамларда янада кучаяди.

Бу йилги баҳор шуниси билан ҳам ўзгачаки, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан 2017 йилнинг 28 декабрида имзоланган "2018 йилда расмий саналарни нишонлаш даврида кўшимча ишланмайдиган кунларни белгилаш ва дам олиш кунларини кўчириниш тўғрисида"ги фармони асосида Янги йил, Наврўз ва Мустақиллик байрамлари арафасида кетма-кет 5 кунлик дам олиш кунлари белгиланди ва мазкур фармон асосида ички туризмни ривожлантиришга

катта эътибор қаратилляпти.

Бу йилги Наврўзда ҳам корхона, ташкилот ва муассасаларнинг ишчи-хизматчилари беш кун кетма-кет дам олишади ва камида 20 кишидан иборат гуруҳлар тузилиб, республикамизнинг диққатга сазовор жойларида саёҳатлар уюштирилади. Шунингдек, бу вақт давомида соғломлаштириш масаласига катта аҳамият берилади. Алоқа соҳаси корхона ва ташкилотларида ҳам иш берувчиларнинг эътибори ва касаба уюшмаси кўмиталарининг ташаббуси билан ходимларнинг Тошкент, Хива, Самарқанд, Бухоро, Термиз каби тарихий шаҳарларига саёҳатлари ташкил этиляпти. Наврўзий беш кунликда эса бундай саёҳатлар янада ортади.

Раъно Тўраева,
Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касаба уюшмаси Республика кенгаши ташкилий масалалар бўйича бош мутахассиси

ҲАР ҚАЧОНГИДАН КУЧАЙМОҚДА

Замон шиддат билан ривожланыяпти. Юртимизнинг қайси гўшасига борманг, улкан бунёдкорлик ишларининг гувоҳи бўласиз. Бугун инсон омилига бўлган эътибор ҳар қачонгидан кучайган.

Бизнинг корхонамизда ҳам ходимларимизни соғломлаштириш, юртимизнинг қадимий шаҳарларига саёҳатларини ташкил этиш, ёшларни ва кам таъминланган оилаларни қўллаб-қувватлаш, улар маънавиятини юксалтириш борасида анчагина ишлар олиб бориляпти. Бирор бир масала йўқки, таклифимиз иш берувчи томонидан қўллаб-қувватланмаган бўлса.

Баҳор келиши билан аёлларимиз кайфияти янада кўтарилди. Сабоби, ҳар бир ишловчи аёл уларни мамнун этадиган мукофот — Ўзбекистон халқ артисти Юлдуз Усмонова концертга чипта билан тақ-

дирланди. Бугунгача ходимларимиз Самарқанд ва Хива шаҳарларида зиёратда бўлишган эди, эндиги навбат Бухорога.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "2018 йилги Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги қарори барчаимизни хурсанд қилиб юборди. Ҳадемай "Азиз ватандошлар, ҳар кунингиз Наврўз бўлсин!" шиори остида ўтказилаядиган байрамга тайёргарликни бошлаб юборамиз. Корхонамиз худудини тартибга келтиришга катта эътибор берган ҳолда кам таъминотли оилаларни ҳам қўллаб-қувватлаймиз.

Зеро, Наврўз меҳру оқибат байрамидир.

Ҳабиба РАСУЛОВА,
"UNICON. UZ" ДУК бошланғич касаба уюшмаси кўмитаси раиси

КЎК ЧОЙ — ҚОРА ЧОЙ: ҚАЙ БИРИ АФЗАЛ?

Чойни яхши кўрамыз. Довруғи дунёга кетган паловхонтўрасиз ҳафта-ой чидар-миз, аммо чойсиз... Вилоятларда кўк чойга ўрганишган, пойтахтликларга эса қора чой маъқулроқ. "Рангли" тафовут аста-секин йўқолиб борапти, аммо "эски баҳс"лар тўхтаган эмас: Кўк чойми ё қора чой?

ДУНЁНИНГ "ЧОЙ ХАРИТАСИ"

Дунёда қаҳвани сеувчи мамлакатлар бор, дунёда чойхўр мамлакатлар бор. Ана шу "девор" юз йиллар олдин тикланган. Таниқли тадқиқотчи В.Похлѐбхин "Чой" китобида ёзишча, Фарбий Европага чойни даставвал XVI асрда Хитойдан олиб келишган. Аммо орадан юз йил ўтиб, 1664 йили Ост-Индия компанияси инглиз қиролга ўта нодир топилма сифатида икки фунт (900 грамм) чойни совға қилганидан кейин у урфга кирди. Аста-секин Англиядан Европанинг бошқа мамлакатларига тарқай бошлади. Аммо уни сотиб олишга фақат бой ва зодагонларнинг қурби етарди.

Европада чой қаҳва ва какаонинг қаттиқ қаршилигига дуч келди, натижада Франция, Испания, Италия, Австрия ва Германия "қаҳва мамлакатлари"га айланди. Қаҳва ва какао бу мамлакатлар босиб олган ерлардан келтирилгани учун арзон эди, Хитой эса чойни арзонга сотишни истамаган. Британия империяси даврдан бепул ҳинд чойини ичишга ўрганган инглизлар, шунингдек, ирланд, шотланд,

уэлсликлардан ташқари, қарийб бутун Европа кўпроқ қаҳва ичади.

Хитой билан азалдан карвон йўллари орқали савдо-сотиқ қилган Марказий Осиё халқлари эса қаҳва ва какао билан ҳали инсоният яхшироқ танишиб улгурмай туриб чойхўрликка берилганди. Минг йил олдин Абу Али ибн Сино шундай ёзганди:

"Чой танани тозалаб, руҳни мустаҳкамлайди, юракни юмшатиб, фикрларни уйғотади, танбалликни ҳайдайди".

Ҳа, биз нафақат "чой мамлақати", балки дунёдаги энг чойхўр халқмиз. Euromonitor International ташкилотининг 2016 йилги "Чой ёки қаҳва?" номи ҳисоботида келтирилишича, ўзбекларнинг 99,6 фоизи чойни маъқул кўради. Кейинги ўринларда Кения

(99,2), Озарбайжон (99,1), Покистон (99) ва чойнинг ватани — Хитой (98,9 фоиз).

Шу ташкилотнинг "Энг катта чой бозорлари" рейтингига 2016 йили Ўзбекистон ТОП-15га кирди: унда мамлакатимизда йилига 5,3 миллион литр чой ичилиши қайд этилган.

ҚИЗИЛ ВА ҚОРА

Ферментация қилинган чойни қора чой деймиз. Дарвоқе, Хитойда уни қизил чой (қизғиш-тўқ сариқ ранги учун) дейишади. Ферментация чоғи айрим хусусиятларини йўқотгани учун бу чойнинг кўк чойга нисбатан фойдали жиҳатлари оз дейишади.

Фойдаси. Кунига ичилган уч-тўрт пиёла қора чой юрак-қон томир касалликлари ривожланишини камайти-

ради, дейишади. У В гуруҳи, Р ҳамда РР дармондориларига бой, таркибидаги ошловчи моддалар ошқозон ишини энгиллаштиради. Қора чой кўнгил айнишини қолдиради, иммунитетни кучайтиради, тетиклаштиради ва кайфиятни кўтаради. Қон босими паст одамларга қора чой кўпроқ тўғри келади.

Зарари. Глаукомаси бор инсонлар ичмаслиги керак — қора чой кўз босимини оширади. Ҳомилдорлар, қон босими юқорилар, аритмияси, вазикоз ва атеросклерози бор кишилар уни чекланган миқдорда ичишлари шарт.

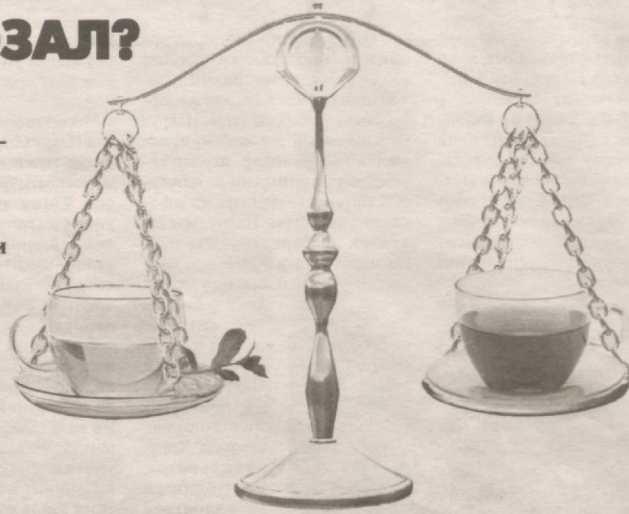
КЎК — ЕШЛИК РАМЗИ

Фойдаси. Ферментация қилинмагани учун кўк чойнинг фойдали хусусиятлари кўпроқ: А, В, В1, В2, В15, С, Р дармондорилари, фтор, калий, мис, рух, цинк каби моддаларга бой (уларнинг тури 300дан ошади).

Таркибидаги антиоксидантлар эрта қаришдан асрайди. Танадаги захарли моддаларни чиқариб юборади, онкологик хасталиклар хавфини пасайтиради, қалқонсимон без фаолиятини барқарорлаштиради. Таркибидаги кофеин моддаси тетиклаштиради. Кўк чой тишлар учун ҳам фойдали, вирусларга қарши курашувчи. Моддалар алмашинувини яхшилагани учун озаётганларга тавсия қилинади.

Зарари. Қон босими, ошқозон касалликлари бор кишилар кўк чойдан эҳтиёт бўлишлари шарт. Соғлом одамга ҳам кунига кўк чойни 3-5 пиёладан кўп ичиш тавсия қилинмайди. Метёрнинг бузилиши қон босимининг ўйнашига, гиперфоолк ва уйқунинг бузилишига олиб келиши мумкин.

Хуллас, кўк чойми — қора чойми, ҳар ким ўз таъбиho соғлиғига қараб танаб олаверади. Муҳими, чой сизни тетиклаштириб, кайфиятингизни кўтарса бас.

КРОССВОРД

ЭНИГА: 1. Физика бўлими. 4. Шимолий Америка, Европа ва Осиё шимолида яшовчи йиртқич. 9. Доривор ўсимлик. 10. Еф олинувчи дарахт. 11. Юлдуз йўли. 12. Инглиз сиёсатчиси, давлат арбоби. 13. Океаниядаги давлат. 16. Сон. 18. ...и чиққан, ... таратган. 19. Чанқовбосди ичимлик. 22. Балиқ тури. 24. Барон Мюнхгаузен ҳақидаги китоб муаллифи. 26. Мусобақада голибликка энг яхши имконияти бор спортчи. 29. Торли мусиқий соз. 30. Фосфат. 31. Хорижлик. 32. Олийгоҳ. 33. Клавишли мусиқий соз.

БЎЙИГА: 1. Ер шари "ўпка"си. 2. Спорт қайғи. 3. Касаба уюшмалар нашри. 5. Юз кўрки. 6. Шеспир асари. 7. АҚШ штати. 8. "Хуқуқ ва ..." (журнал). 14. Украинадаги шаҳар. 15. Муҳаммад Тарагай. 16. Тошкентдаги мавзе. 17. Мия қисми. 20. Даллол. 21. Манфий зарядли барқарор элементар зарра. 23. Қурилиш ашёси. 25. Юпитер йўлдоши. 26. Кема ижараси. 27. Денгиз қисқичбақаси. 28. Шимолий яримшардаги игнабаргли ўрмонлар.

БОШҚОТИРМА

ЗЎРАКИ НОБЕЛ

Бу инсоннинг номзоди 1910 — 1921 йиллар мобайнида ҳамкасблари томонидан ўн мартаба Нобел мукофотига тавсия этилган. Ниҳоят, у бу мукофотни 1921 йили фотоэффектни ўрганиш иши учун олди. Мукофот эгасига ёзилган хатда Нобел комитети котиби мукофот ... учун берилганини алоҳида қайд этган эди.

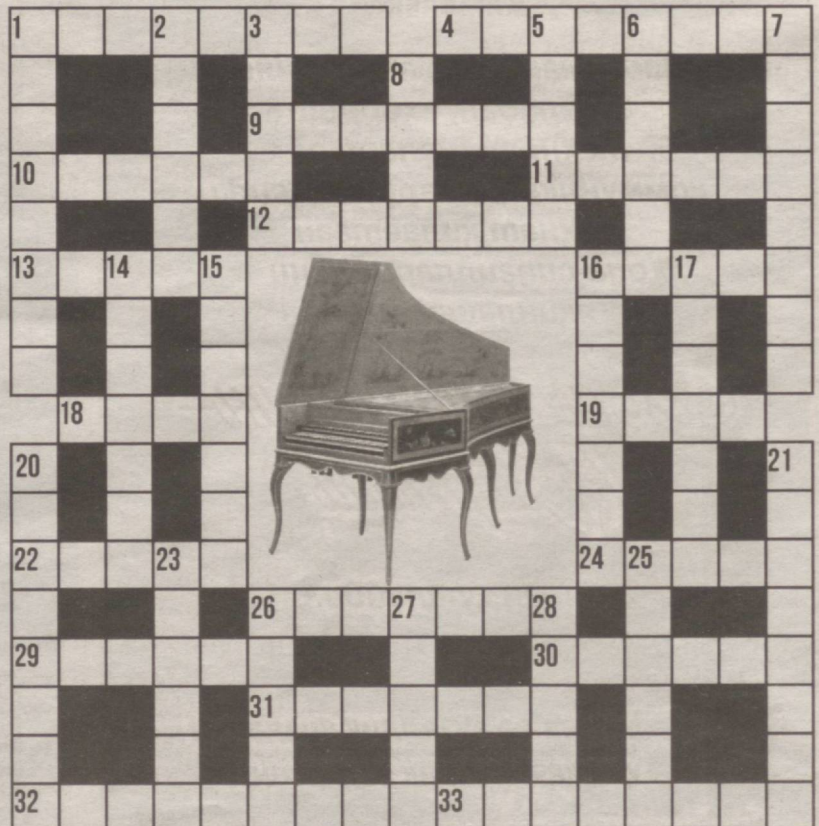
Мукофот "нима учун берилгани"ни ва унинг соҳибини топинг.

(Жавоби келгуси сонда.)

Ўтган сондаги бошқотирманинг жавоби

ҲАЙВОНОТ БОҒИГА БОРИНГ

Эдуард Гуфелд шахмат шарҳловчиси эди. Шахматда филнинг мавқеи баландроқ бўлишига қарамасдан от кучли деган баҳслар ҳам бўлиб туради. Ана шундай пайтларда Гуфелд шу иборани қўлаши яхши кўради: "Фил кучли, ким ишонмаса — ҳайвонот боғига борсин".

ИНТЕРНЕТ МЕНИНГ АҚЛЛИ ЁРДАМЧИМ

Дилбар ТОШЕВА,
Навоий шахри,
меҳнат фахрийси:

Бугун ҳаётим давомида бажарган ишларим учун китобдан миннатдор бўлиб яшадим. Ёшим етиб пенсияга чиққач, нима иш билан шуғулланаман, деган савол мени ҳеч ҳам ташвишлантиргани йўқ. Чунки мен пенсияга чиққан кунимнинг эртасидан бошлаб интернет ёрдамида қўшимча маблағ топа бошладим.

Кимлардир интернет — иллат, у турмушимизга ёт бўлган нарсаларни олиб қиряпти, фарзандларимиз, ҳаттоки катталар ҳаётига ҳам салбий таъсир кўрсатяпти, дейишади. Мен бу фикрга қўшилмайман. Instagram, Telegram, Facebook, WhatsApp, Twitter, Imo ва ҳоказолар айрим тadbirkor ва ишбилармон юридик ва жисмоний шахсларнинг ақл-

ли ёрдамчисига, кўмакчисига айланган. Бугун дунёнинг исталган нуқтасида содир бўлаётган воқеа ва ҳодисаларни интернет хабарлари орқали дарҳол билиб оламиз. Ошхонада бирор таниш ҳам баъзида интернет саҳифаларидан излаймиз.

Бўш вақтларимда таржималар билан шуғулланаман, айрим ўзимга нотаниш сўз ёки жумлаларнинг маъносини билиб олишда ҳам интернетга таянаман. Дўстларимга хат-хабарларни ҳам у орқали жўнатаман, хуллас, ҳаётимни интернетсиз тасаввур қила олмайман.

Дугонам муҳаррирлик қилаётган газетанинг веб-сайтини юритаман, танишларимга тақдимотлар, албомлар ва турли слайдларни тай-

ёрлаб бераман. Слайд ва видеороликлар, уларга муносиқа қўйиш, суратлар билан ишлаш, уларни жойлаштириш каби кўплаб операцияларни интернет орқали ўрганиб олганман. Буларнинг барчаси мен учун сеvimли машғулот ҳисобланади.

Тушкунликка тушсам ёки аксинча, хурсанд бўлсам ўз шахсий кутубхонамда йўқ муаллифларнинг шеърларини интернетда излаб топиб ўқийман ёки мусиқа тинглайман.

Оилада кўпчиликмиз, барчамизнинг хонадонимизда Wi-Fi мавжуд, ундан фaқат зарур эҳтиёжларимиз учун фойдаланамиз. Пенсия ёшида бўлган синглим интернет орқали тўқишни ўрганиб, тайёрлаган маҳсулотларини сотиб, оила бюд-

жетига даромад олиб кирмоқда.

Баъзан интернет орқали каллиграфия (чиройли ёзиш) машқларини бажараман ва бундан оламолам завқ оламан.

Яқинда тажрибали тadbirkor аёл билан учрашиб қолдим, у интернетдан фойдаланишни, қандай қилиб ҳужжатларни, хабарларни у орқали жўнатишни, ўз фирмасини кенгайтириш учун интернетдан айрим товарларнинг нархи қанақа эканлиги ҳақида ҳеч нарса билмаслигини айтди. Мен унга интернетдан фойдаланишнинг энг осон ва қулай йўлини ўргатдим, у жуда хурсанд бўлди. Атрофимиздагиларга интернетнинг яхши томонларидан фойдаланишни ўргатишдан қочмаслигимиз, барчага доимо ёрдам қўлини чўзишимиз зарур.

▶ ЕТТИДАН ЕТМИШГАЧА

КОМПЮТЕР ВА ИНТЕРНЕТ САБОҚЛАРИ

3-ДАРС. Тил функцияси ва компютер "сичқонча"сидан фойдаланишни ўрганамиз.

Тил функцияси

Компютер шундай универсал қурилмаки, уни дунёдаги истаган миллат ўз тилига мослаштириб олиши мумкин. Мана, масалан, бизда ишлатиладиган компютерларга кўпинча уч тил ўрнатилган бўлади: инглиз (лотин), рус (кирилл) ва ўзбек тили* (кирилл). Бунини шуни аниглашдики, сиз шу тилларнинг қайси бирига мос-

ласангиз, компютерингиз шу алифбода ёзади.

*Изоҳ: ўзбек тилида лотин ёзувидан фойдаланувчилар инглиз тили функциясидан бемалол фойдаланишлари мумкин.

Истаган пайтингизда компютер тилини ўзбек тилидан инглиз ёки рус тилига ёки аксинча ўзгартиришингиз мумкин.

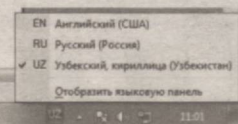
1-усул (Бу компютерингизда қандай соzланганига қараб турлича амалга ошади): Куйидаги клавишларни бирваракайига босинг:

- Alt + Shift.
- Унгдаги Ctrl + Shift.
- Чапдаги Ctrl + Shift.

(Ўртадаги + ишораси бу клавишлар бирваракайига босилишини аниглади)

Компютер экранининг пастки ўнг бурчагида сиз қайси тилга ўтганингизни кўрсатиб турувчи ёрлиқлар бор: UZ (ўзбек тили), EN (инглиз тили), RU (рус тили). Агар сиз тепадаги клавишлар комбинациясини босангиз улар шу тилларга ўзгаради.

2-усул. Экран пастки ўнг бурчагидаги UZ, EN ёки RUнинг устига компютер "сичқонча"сини босинг (айни пайтда қайси тилда турганига қараб шу ёрлиқлардан бири бўлади). Пайдо бўлган қаторлардан ўзингизга керакли тилни танланг (бунинг учун керакли қатор устида "сичқонча"нинг чап тугмаси босилади (1).

"Сичқонча" билан ишлаш

Ҳар қандай компютер фойдаланувчисининг том маънодаги "ўнг қўли" (албатта у чапақай бўлмаса) бу — "сичқонча". У ҳам худди клавиатура каби компютер билан алоқа боғлашда ишлатилади. Экрандаги курсор, стрелка "сичқонча"нинг ҳаракатини кўрсатиб туради.

"Сичқонча"ни тўғри ушлаш керак: ўнг қўлингизни "сичқонча" устига қўйинг.

Унинг чап тугмаси кўрсаткич бармоқ, ўнг тугмаси ўрта бармоқ остида жойлашсин. Қўлинг ўзи эса стол устида туриши керак. Фақат панжаларингизни ишлатинг, бутун қўлни ҳаракатлантириш шарт эмас. "Сичқонча"нинг остига махсус гиламча (коврик) қўйилса, ишлатиш анча қулай-лашади.

"Сичқонча"ни бошқариш

"Сичқонча"нинг икки клавиши ва гилдиракчаси бор. Агарда "сичқонча" текис юза бўйлаб сурилса, монитордаги курсаткич (курсор, стрелка) ҳам сурилади. Сиз курсаткични суриб истаган жойга олиб боришингиз мумкин. Бу қурилманинг асосий тугмаси чапдагиси. "Сичқонча" тегишли объекта олиб борилиб, чап тугма бир марта босилса — объект белгилаб олинади. Агар икки марта босилса (бу жуда тез, сониялар улушларида қилиниши керак) объект ёки файл, ҳужжат ёки ҳаволани очасиз, дастурни ишга туширасиз. Ўнг тугмасини босиш эса ҳаракатлар менюсини чақиради (нусха олиш, жойлаштириш, ўчириш). Гилдиракча (scroll)ни одатда курсаткич бармоқ ёрдамида ишлатамиз. Унинг ёрдамида экрандаги саҳифани пастга ёки тепага силжити оласиз. Айниқса, интернетда ишлашда жуда қўл келади.

Компютер "сичқонча"си тугмасини бир марта босиш "клик" дейилади. Икки марта "клик" қилиш бу — "сичқонча" тугмасини икки марта босиш дегани.

- a
- b
- c
- d

Курсор ҳақида

Курсор бу — курсаткич. Сиз уни экранда "сичқонча" ёрдамида ҳаракатлантирасиз. Одатда у кичкина стрелка (a) кўринишида бўлади. Вертикал (b) кўринишга эса матн ёзаётганда келади.

Компютер бирон операцияни бажариш жараёнида бўлса у қумсоат (c) кўринишига келади. Бу кутиб туринг дегани. Қўл шаклидаги (d) курсор одатда интернетда ишлаётганингизда пайдо бўлади.

Суратда: Дуглас Энгелбарт биринчи компютер "сичқонча"сини қарийб 50 йил муқаддам — 1968 йилнинг 9 декабрида Калифорнияда тақдим этганди.

Қандай фойдаланиш керак?

(Давоми. Бошланиши газетанинг 7 ва 8-сонларида.)

Сабоқларимизни кузатиб боринг! 4-дарсимизда компютерни ўчириб-ёқишни ўрганамиз.

17 MWC 2018

БАРСЕЛОНА:

Энг сўнги ишланмалар, янги номлар

26 феврал — 1 март. Йилда бир марта Барселона улкан механизмга айланади. Инновациялар, тараққиёт, ишбилармонлар, пул... Техноҳафалик сайёрамизнинг турли нуқталаридан ихтирочилар, мобил қурилма ва унинг дастурий таъминотини ишлаб чиқарувчиларни бирлаштирди. Энг сўнги ишланмалар, янги номлар — ҳар доимгидек эйтиборимизда.

Ericsson: 5G рақамлаштиришда асосий ролни ўйнайди

Бутунжаҳон мобил конгрессда Ericsson компанияси 5G технологиясини нарсалар интернетни (IoT)да қўллашга доир таҳлилий ҳисобот ва йўл харитасини тақдим этди.

Ericsson 5G-IoT технологиясидан 10та соҳада фойдаланишнинг 400дан ортиқ сценарийсини ўрганмоқда: энергетика ва коммунал хўжалик, ишлов берувчи sanoat, жамоат хавфсизлигини сақлаш, соғлиқни сақлаш, жамоат транспорти, медиа ва кўнгилочар sanoat, автосаноат, молиявий хизматлар, чакана савдо ва қишлоқ хўжалиги.

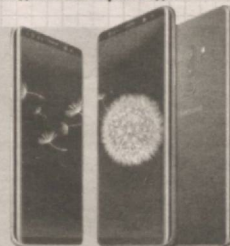
Samsung компаниясидан расман: Galaxy S9 ва S9+

Компаниянинг янги авлод флагманлари янада кучли камера, янги платформа, стереодинамика эга, Android 8.0 Oreo платформасида ишлайди.

Асосий ўзгаришларни уларнинг техник хусусиятларида кўриш мумкин: бу ташқи кўринишида унча билинмайди.

Камераларга катта эътибор берилган. Кенг бурчакли асосий камера 12 МП, иккинчи камера эса 8 МП ечимга эга. Яна бир эътиборли жиҳати сифатида сонясига 960 кадр тезликда ўта секинлаштирилган видеосаъвирни олиш мумкинлигини алоҳида кўрсатиб ўтиш мумкин.

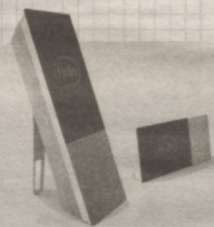
Янги флагманларга Samsung смартфонлари орасида биринчи бўлиб SmartThings иловаси ўрнатилди, бу уларни уйдаги, офис ёки кўчадаги барча “ақлли” қурилмаларни бошқарувчи пултга айлантира олади.

FullView Touch экранли биринчи ноутбук

Huawei компаниясининг MateBook X Pro ноутбуги дисплей диагонали 13,9 дюймли бўлиб, тасвир имконияти 3000x2000 пиксел (3K формат)га тенг. Экрани сенсор бошқарилади, Gorilla Glass ойнаси синишдан ҳимоялайди.

Ноутбукка саккизинчи авлод Core процессорлари, 8 — 16 ГБ оператив хотираси ўрнатилган.

Archos: Hello шахсий ёрдамчиси

Archos MWC 2018да тақдим этган Hello шахсий ёрдамчиси унинг Париж бўлини томонидан тайёрланган. Етти дюймли сенсорли HD ҳамда 8,4 дюймли Full HD экранли бу қурилмалар овозли сўровларга жавоб бериш, видеоқўнғироқларни амалга ошириш ва ҳоказо фойдаланувчи вазифаларини бажариш орқали ассистент вазифасини бажаради.

Хитойликлар iPhone X клонига Samsung номини беришди

Leagoo компанияси смартфонни ташқи кўринишидан iPhone Xдан деярли фарқ қилмайди. Номин эса Samsung компанияси яқинда тақдим этган флагман смартфонники билан бир хил — S9. Афтдан бу “гибридлик” билан хитойликлар Leagoo S9 савдосини жонлантиришга умид қилишган.

Қизиги, клонда ҳам ҳақиқий iPhone Xдаги каби юзни танувчи тизим бор.

Жуда қиммат “оғалари”дан фарқли равишда “Leagoo”нинг нархи бор-йўғи 150 доллар.

Western Digital: энг тезкор UHS-I хотира ва PCIe-карталар прототиби

Дунёдаги энг тезкор флеш-карта сифатида эътироф этилган SanDisk Extreme UHS-I microSDXC сизими 400 гигабайтга тенг. Бу карта маълумотни тезроқ кўчириб олиш ва юқори сифатли контентни сақлашга мўлжалланган.

Келгусида ишлаб чиқариладиган PCIe-карталар ҳам юқори сифатли контент, жумладан, RAW ва 8K-видео учун ишлатилади.

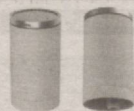
Lenovo: овозда бошқарилувчи Yoga 730 трансформери

Компаниянинг YOGA 730 ноутбук-трансформери 13 ва 15 дюймли экранларга эга бўлиб, Windows 10 амалий тизимида ишлайди. “Йога”га ўрнатилган сунъий интеллект тўлиқ овозли шахсий ёрдамчи функциясини бажара олади. Cortana ва Alexa иловалари оғзаки буйруқларни масофадан туриб ҳам илғайди.

Huawei: 5G-тармоқлар учун абонентлик модули

Huawei 5G CPE қурилмаси 3GPP стандартини қўллайдди. Икки конфигурацияда чиқарилмоқда: бинолар ичида ва ташқарида фойдаланиш учун. Икки гигабайтгача тезликка эга бу қурилмалар ҳам 4G, ҳам 5G-тармоқларга мўлжалланган.

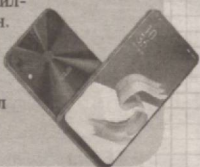

ASUS: ZenFone 5 смартфонлар туркуми

Гап 6,2 дюймли экранли ва қўшалок камерали ZenFone 5Z ва ZenFone 5 смартфонлари ҳақида кетмоқда. Айтилишича, бу қурилмаларда сунъий интеллект технологиялари қўлланилган.

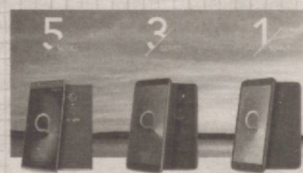
Оператив хотираси 8 ГБ, маълумотлар хотираси 256 ГБга тенг.

Юқори тиниқликда суратга олувчи қўш камералари бошқа смартфонларникидан ҳар иккисини мустақил ишлатиш мумкинлиги билан ажралиб туради.

Alcatel уч туркум смартфонларни тақдим этди

Барча туркумларда 18:9 нисбатли Alcatel FullView иммерсив экрани ўрнатилган бўлиб, бу қурилмалар юзни таниш функциясига эга. Ишлаб чиқарувчи Android хавфсизлик базасини ҳар чоракла янгиллаб туришни ваъда қилмоқда.

Саҳифани Собит АҲАДОВ тайёрлади

RAVSHAN YODIK PRODUCTION:

100 ТА ИШ ЎРНИ ТАШКИЛ ҚИЛАМИЗ

Мамлакатимизда олиб борилаётган кенг қўламли ислохотлар жараёнида тадбиркорликни ривожлантириш масаласига алоҳида эътибор қаратилиб, улар учун барча имкониятларни яратиш борасида жуда кўплаб хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Бундай юксак эътибор ва ғамхўрлик, ўз навбатида, тадбиркорларни руҳлантириб, уларни янгидан-янги натижалар сари ундамоқда. Буни пойтахтимизнинг Миробод туманида иш олиб бораётган "RAVSHAN YODIK PRODUCTION" МЧЖ раҳбари Рустам БЎРИЕВ фаолияти мисолида ҳам кўриш мумкин.

Рустам Бўриев билан суҳбатлашсангиз, ҳар бир ишга масъулият ва аниқ ҳисоб-китоб билан ёндашишига гувоҳ бўласиз. У кишининг бу хислатини айтганимизда, тадбиркорлик бизга бобомерос, деб кудди-да, ўз болалиги, оиласи ҳақида гапириб берди.

— 1966 йилда Сурхондарё вилоятининг Бойсун туманида серфарзанд оилада туғилганман, — дейди у киши. — Отам Ёдгор ака Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси эди. Бир умр савдо соҳасида ишлаб, ҳалол меҳнат орқасидан бизни тарбиялаб, вояга етказди, ўқитиб, уйли-жойли қилди. Тадбиркорлик бизга бобомерос деб бекорга айтмадим. Сабоби, мулла Ҳазратқул ва Бўри тўқсон боболарим от-аравала, тўя қарвонларида дуненинг кўплаб давлатларига бориб, савдо-сотик билан шуғулланишган. Энди у давр билан ҳозирни солиштирсангиз осмон билан ерча фарқ бор. Хавф-хатардан қўрқмай юрт кезиб, тадбиркорлик қилганига қойил қолам. Қарангки, бу хислат бизга ҳам ўтди. Масалан, ўзимни олиб кўрадиган бўлсам, шу тадбиркорликнинг орқасидан Хитой, Россия, Эрон, Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистон каби қатор давлатларга бориб, тажриба алмашиб қайтдим, экспортни йўлга қўйиш мақсадида самарали музокаралар олиб бордим. Айниқса, Хитойга қилган сафарим корхонамиз фаолияти учун жуда фойдали бўлганини алоҳида таъкидламоқчиман.

Рустам ака билан ишлаб чиқариш цехини айланар эканмиз, юрт кезган, дунё кўрган инсоннинг мушоҳадали фикрларидан кўнглимиз кўтарилди. — Биласизми, инсоннинг ҳаётда, жамиятда, оилада ўз ўрнини топишида олдига қўйган мақсадлари жуда катта ўрин тутади, — дейди қаҳрамонимиз. — Мактабда ўқиб юрган чолларим олий маълумот олиб, эл-юрт қорига ярайдиган инсон бўлишни мақсад

қилганман. Ана шу эзгу мақсад йўлида ҳамisha интилдим. Бойсун туманидаги Алишер Навоий номидаги 2-мактабни аъло баҳоларга тугатгач, Тошкент автомобил ва йўллар институтининг муҳандис-иқтисод факултетига ўқишга кирдим. Бу ерда ҳам аъло баҳоларга ўқидим, ўз устимда тинимсиз изландим ва ўқишни тугатгач, илмий иш устида ишлаб иқтисод фанлари номзоди бўлдим, талабаларга сабоқ бердим. Миробод туман ҳокимлигида турли масъул лавозимларда ишлаб, кўплаб фахрий ёрликлар билан тақдирландим. Ватанимиз мустақиллигининг 26 йиллиги арафасида эса “Ўзбекистон мустақиллигига 25 йил” кўкрак нишони соҳиби бўлдим. Буларнинг барчасини камтарон меҳнатимга берилган юксак эътибор деб биланман. Бу каби ютуқларни қўлга киритганда, биласизми, ҳар гал ота-онамни ва Собир акамни кўз олдимга келтираман. Собир акам мени мактабга етаклаб бориб, билим олишга, зиёли бўлишга ўргатган бебаҳо инсон. Бутун умрини ижодга, журналистика бағишлаган акамни юртимизнинг машҳур ёзувчи-шоирлари, журналистлари жуда яхши танишади ва ҳурмат қилади. Акам билан жуда аҳилмиз, бир-биримиздан қўлдан келган ёрдამни, маслаҳатни аямаймиз.

Цехни айланамиз. Одатдагидек, бугун ҳам иш қизгин. Ҳар бир ишчи-ҳодим ўзига бириктирилган вазифани астойдил бажармоқда. Кимдир хом ашёни тайёрлаётган бўлса, яна кимдир тайёр маҳсулотларни тахламоқда. Рустам ака уларнинг ҳар бири билан салом-алиқ қилиб, ҳол-аҳвол сўради, ишнинг кетиши билан қизиқди. Қониқарли жавоб олгач, тайёр маҳсулотларни яна бир бор кўздан кечирди.

Бу ерда тайёрланаётган маҳсулотлар сифати, пишиқлиги ва аини пайтда бежиримлиги билан кўзни қўвнатади, ҳар қандай мижознинг эътиборини тортади.

— “RAVSHAN YODIK PRODUCTION” МЧЖни 2011 йилда ташкил этганимизда мана бу ерлар қаровсиз, хараба аҳволда эди, — дейди суҳбатдошимиз. — Қатъий ишонч билан ишга киришганимиз туфайли барча қийинчиликларни ортада қолдирдик. Корхонанинг салоҳиятини юксалтириш билан бирга обод жойга айлантирдик.

Маҳсулотлар асосан маҳаллий хом ашё асосида тайёрланмоқда. Бунда эса чет эллардан, хусусан, Хитойдан олиб келиб ўрнатган замонавий технологияларимиз кўл келяпти. Бугун маҳсулотларимизга нафақат ички, балки ташқи бозорда ҳам талаб юқори. Бу эса ўз-ўзидан сифатни, маҳсулотлар турини кўпайтиришни тақозо қилмоқда. Шундан келиб чиқиб, иш фаолиятимизни янада кенгайтиришни ре-

Корхонада иш қизгин.

жалаштиряпмиз. Аини пайтда корхонада 50та доимий иш ўрни яратилган бўлиб, келгусида бу кўрсаткични 100тага етказишни режалаштириб турибмиз. Ишлаб чиқаришни жаҳон андозалари даражасида йўлга қўйиш учун барча имкониятларни ишга соляпмиз. Бевосита Президентимиз, қолавсера, туман ҳокими Бахтиёр Раҳмоновнинг қўллаб-қувватлашлари туфайли кўшимча замонавий ишлаб чиқариш бинолари қуриш учун 2 гектар ер ажратилди. Худо хоҳласа, бу ерда энг сўнги технологиялар билан жиҳозланган корхона иш бошлайди.

Рустам ака оилада ҳам ўз бахтини топган инсонлардан. Турмуш ўртоғи Дилбар опа ҳамisha унинг суянчиги, жондан азиз фарзандларининг меҳрибон онаси. Дилбархон опа ҳам шу корхонада фаолият юритади. Катта фарзанди Муҳаммадмирзо Вестминстр университетига таҳсил олаётган бўлса, кичиклари Дилрабо ва Равшанбек мактабда астойдил ўқиб-ўрганмоқдалар.

— Боя айтганимдай, тадбиркорлик бизнинг қонимизда бор, — дейди Рустам ака. — Катта акам Шарифжон Бўриев Бойсун туманида 15та ишчи ўрни яратиб, замонавий эшк-дераза, турли қурилиш маҳсулотлари ва материаллари ишлаб

чиқарадиган корхона фаолиятини йўлга қўйган. У киши фермер ҳам. Чорвачилик, боғдорчилик, асаларичилик билан ҳам шуғулланиб, кўплаб одамларни иш билан таъминламоқда. Шўҳрат акам эса Бойсун туманида миллий таомлар ошхонасини очиб, мижозларга намунали хизмат кўрсатган ҳолда элнинг дуосини оляпти. Эркин акам эса журналист, ҳозирда маҳалла раиси. Шавкат акам эса узоқ йиллар ҳарбий соҳада намунали ишлади. Аини пайтда нафақада бўлиб, корхонамизнинг ривожланишига муносиб ҳисса қўшмоқда.

Яқинда Президентимиз Сурхондарё вилоятига ташриф булганда Бойсун тумани аҳолисини тоза ичимлик суви билан таъминлаш, туманининг иқтисодий салоҳиятини юксалтириш бўйича қимматли таклифларни берди. Қарангки, бу таклифлар аллақачон ҳаётда ўз ифодасини топмоқда. Бугун акаларим, маҳалладошларим билан телефонлашсам, улар хурсандчилик билан бўлаётган катта ўзгаришлар ҳақида фахрланиб, тўлқинланиб гапирмоқдалар. Бунинг учун ҳукуматимизга ҳар қанча раҳмат айтсак арзийди.

Ойгул РАЗЗОҚОВА журналист

Суратда: (чапдан ўнгга) корхона ходимлари — Дилбар Равшанова, Муҳаммадмирзо Бўриев ҳамда Мастура Равшанова.

(Давоми. Бошланиши ўтган сонда.)

Дастлабки суҳбатимиз шу руҳда кечди. Бир неча кундан кейин, яъни яшанбада биз унинг уйида пиво ичиб, мусиқа эшитиб ўтиргандик. Кутилмаганда Чарлз ғалати овозда гап бошлаб қолди:

— Хурматта сазовор омонатчининг битта устунлиги борки, бунга Вилли Саттон ҳасад қилган бўларди.

Биз унинг нимага шаъма қилаётганини тушунмадик.

— Узинглар биласизлар, менинг ҳисобрақамим “Кексон траст” банкида, — давом этди Чарлз. — Банк бу ердан саккиз квартал нарида, Уилшир кўчасида.

— Банкинг қаердалигини яхши биламиз, — дедим мен. — Ҳар сафар банкка пул қўйганингда бу бионинг деворлари ташқарига силжийди.

Чарлз илжайди.

— Жума кўни тушдан кейин мен банкка пул қўйдим ва банк президенти билан бирпас гаплашиб қолдим. У менга илтифот кўрсатди ва банк билан таништирди. У ўзининг асосий омонатчисига жуда ишонганидан менинг ҳар қандай саволимга жавоб берди. Саволларимдан бири банкдаги пулларнинг қанчалиги ҳақида эди. Одатда жума кунлари, банк ёпилишидан сал олдин банкдаги пуллар миқдори юз эллик мингга етаркан.

Мел ҳуштак чалиб юборди.

— Банк жума кунлари соат олтида ёпилади, аммо пуллар турадиган сейф эттигача очик туради, — гапини давом эттирди Чарлз. — Бу вақт давомида хизматчилар банкдаги бор нақд пулни санашади. Банкни “тозалаш” учун тўсиқдан сакраб ўтилса бўлди, тўғри пул сақланадиган жойга кирилади. Президент менга бионинг кўриқлаш тизимини ҳам кўрсатди.

Мел ҳам, мен ҳам жим қулоқ солиб турардик. Чарлз ёзув столи олдида бориб галдонлардан бирини очди ва ичидан бир варақ қоғоз олди. Қоғозга бионинг режаси чизилганди.

— Банки бу? — сўрадик Мел иккимиз.

— Ҳа. Мана бу Уилширга олиб чиқадиган асосий эшик, мана бу эса бино орқасидаги автомобиллар турадиган жойга олиб чиқадиган орқа эшик. Банкка кириш ва ундан чиқиш мумкин бўлган эшиклар фақат

Ричард ДЕМИНГ

НИҚОБ

(Детектив)

мана шулар. Мана бу узун, ингичка тўртбурчак тўсиқни билдиради, бўшлиқлар эса эшиклар. Операцияни амалга оширувчи ходимлар ўнг томондаги тўсиқлар орқасида ўтиришади. Сал тепароқда ҳисоб-китоб бўлими, чапда кредит бўлими жойлашган. Жума кунлари банк президенти соат бешда уйига кетади.

— Мана бу нима? — сўрадим ўнг бурчакда жойлашган квадратни кўрсатиб.

— Бу телефон коммутатори. Банкда аввал олд эшикни, кейин орқа эшикни қулфлайдиган биттагина кўриқчи бор. Талончилик банк ишни тугатган заҳоти бошланади.

Мел иккимиз буларнинг барчасини шунчаки ҳазил деб қабул қилдик. Аммо барибир Мел саволдан ўзини тиёлмади:

— Иккала эшик ҳам ёпиқ бўлса, ичкарига қандай киримиз?

Чарлз кинояли илжайди:

— Биз бу вақтда банкда бўламиз. Банк ёпилишидан сал олдин ичкарига киримиз ва бирорта хужжатни тўлдираётганга ўхшаб оламиз. Гаррининг қўлида ичига қоп солинган дипломат бўлади. Банкда бошқа мижозлар ҳам бўлиши мумкин. Улар ҳам ишларини тугатиб орқа эшикдан чиқиб кетишади. Кўриқчи бу вақтда ўша ерда ҳар бир чиқиб кетаётган одамга эшикни очиб бериб турган бўлади. Зал бўшаши билан ишга киришамиз.

— Қандай қилиб? — қизик-

дим мен.

— Мел шу заҳоти орқа эшикка бориб кўриқчини кўролсизлантиради.

— Биз нима қиламиз, Чарлз?

— Мен телефон коммутаторининг олдида бораман ва омбир ёрдамида бинодаги телефон алоқасини узаман. Кейин эса тўппонча ўқталиб банкнинг барча ходимларини зал ўртасига тўплаб, ерга ётқизаман. Бу вақтда сен пуллар сақланадиган хонага кириб, қопларни тўлдирасан ва залга қайтиб чиқасан.

— Кўриқлаш сигнализацияси-чи? — Чарлзнинг гапини бўлди Мел. — Бирортаси тугмани босишга уриниши мумкин.

— Сигнализация ишдан чиқарилган бўлади. Банкдан сал нарироқда бутун квартални ток билан таъминлайдиган трансформатор кутиси бор, симни узасан бўлди.

— Ҳамманинг кўз ўнгида симёғочга чиқамизми? — сўрадим иккиланиб.

— Асло ундай қилмаймиз, — деди Чарлз, — сенинг мерганлик маҳоратингдан фойдаланамиз. Қути кўчанинг бурчакда жойлашган. Бештакам олтиларда у ерга машинада борамиз, сен симларни ўқ отиб узасан. Ўттиз ярд масофадан буни удалай олишингга ишонаман.

— Бундай масофадан игнанинг кўзини ура оламан, — бош силкидим. — Аммо атрофда одамлар бўлса нима қиламиз?

— Нима бўпти? Бирортаси бунга фикр билдиргунча биз

банк олдида бўламиз. Бунинг учун ўғирланган машинадан фойдаланамиз, ўзимнинг машинамингни эса аввалроқ кўшни кварталга қўйиб қўямиз. Туполкан кўтарилгунча биз машинани алмаштириб, менинг уйимга келамиз ва ниқобларимизни ечамиз.

Энди фақат Бенжамин Фаст бизни грим қилиши қолганди, холос.

Жума кўни Мел билан кеч соат тўққизларда Чарлзнинг уйига келдик. Аввалига менга эшикни нотаниш киши очгандек туюлди, чунки бу киши Чарлзга муллақо ўхшамасди: ёноқлари туртиб чиққан, бурни узун, сочларига оқ оралаган ва пешонаси тўла ажин эди. Аммо синчиклаб қарагач, хоҳоллаб кулиб юбордим. Бироздан сўнг ўзига келган Мел ҳам кулиб юборди. Чарлз бизга ўқрайиб қараб қўйди ва ичкарига кириб кетди. У қаттиқ асабийлашганди, чунки унинг юксак даражада ниқобланиш ҳақидаги фикрлари чиппака чиққанди.

Чарлз юзидаги гримни тозалаш хонага қайтувча ўн беш дақиқа вақт ўтди.

— Бу воқеа олдинги суҳбатларимизда илгарти сурган фикримнинг яққол исботидир, — деди Чарлз нотикларча. — Моҳирлик билан қилинмаган грим бизни қаноатлантирмайдди. Моҳир уста Фастнинг биз учун ишлаши аниқ. Бу ишмиз иккинчигизга фойда келтирди — пулни икковингиз бўлишиб оласизлар.

— Банкни талаганимиз учун бизга ўн йилдан беришади, — дедим мен суҳбатимизга янги мавзу киритиш мақсадида.

— Фақат жиноятчилар қўлга олинса, — деди Чарлз қуруққина қилиб. — Режамнинг мукамаллиги шундаки, хавфсизлигингиз юз фоиз кафолатланади. Хўш, сизларнинг иштирокингизга умид қилсам бўладими?

Биз розилик маъносида бош силкидик.

Талончиликка оид бошқа икки-чакирлар Чарлзнинг уйида кейинги яшанбадаги йиғилишимизда муҳокама қилинди. Мел иккимиз режа якунланиш арафасида эканлиги ва банкни талаш жума кўнига мўлжалланганлигидан хабардор бўлдик.

(Давоми кейинги сонларда.)

Дилшодбек АСҚАРОВ таржимаси

ФАРЗАНДИНГИЗГА ЎҚИБ БЕРИНГ

"Айбдор" гилослар

Баҳром бу йил тўрт ёшга кирди. Лекин жуда сергайрат бола. Бувисининг этагидан ушлаб, бизникнига тез-тез келиб туради. Жуда серсавол, ҳамма нарсага қизиқувчан, баъзида эса роса эзма бу болакайни унча-бунча нарса билан алдаб бўлмайди.

Кунлар исиб, эртапишар гилослар ола-була бўлиб қизариб қолган пайт. Ҳовлимизга кириверишда бир туп ўшанақа гилос бор эди. Яшанба кўни бўлгани учун дадам би-

лан онам бозор-ўчарга кўмаклашади, дея укамни олиб бозорга кетишган. Уйни тозалаш бўлди, бизнига саволлар бўлди, бизнига саволлар бўлди. Не кўз билан кўрай-ки, Баҳромбек гилос дарахтининг пастроқ шоҳига чиқиб олиб, ҳали пишмаган гилосларни ювмасдан паққос тушириб турибди. Чўчтиб юбормаслик учун секин, оёқ учидан юриб дарахт олдида бордим. Мени кўриб қочиб қоладими, десам қаёқда, пинагини бузмайди.

Хуллас, охири гапиришга мажбур бўлдим:

— Ҳали гилос пишиғига бироз вақт бор шекилли, бунинг устига гилосни ювмасдан еб қорингиз оғриб қолмасин. Биринчи кун сабр қилсангиз пишиқ қоларди. Кейин ўзим териб берардим. Баҳром кўзларини катта-катта очиб менга бироз қараб турди-ю, пастга тушди.

— Мен гилос еганим йўқ, гилосни ўғирлардан кўриқлаяпман.

— Йўғ-эй, қаёқда экан ўша

ўғирлар? Баҳром кўзларини жавдиратиб, у ёқ-бу ёққа аланглади. Қураҳонада эриниб қавш қайтариб ётган қўйга, онасининг биқинига бошини тираганча, бизга термулиб турган эгизак кўзичоқларга, инидан чиқиб офтобга ўзини тоблаб ётган Олапарга, ҳовли тўрида донлаб юрган товўқларга бир-бир қаради-ю:

— Ҳамма айб гилосларда, улар бўлмаган-да, мен ўғирларни ушлаган бўлардим, — деди.

Гўзал РАШИДОВА

ТИНЧЛИКНИ АСРАШ ҒОЯСИ

Кайси бир даврда бўлмасин, уруш инсониятга яхшилик олиб келмаган. Аксинча, кўз-ёш, алам, изгиб, инсонларнинг ҳаётдан барвақт, айна ёшлик даврида армон билан, ўзга юртларда ҳалок бўлганлари тарих саҳифаларида қора ҳарфларда битилиб қолган.

Кўришгунча, онажон!

1979 йилнинг 25 декабрида шўро кўшинлари Афғонистон Республикасига киритилди. Ун йил давом этган бу мақсадсиз, бемаъни уруш туфайли, юртимизнинг минглаб қиличдек қиличдек ўлонлари бегона юрт тупроғида ҳалок бўдилар. Яна анчалари ярадор ва ногирон бўлиб қайтишди.

Жиззахнинг Ҳамид Олимжон номидаги давлат ҳўжалигидан Мирза Аширматов 1984 йили ўрта мактабни битириб, Тошкент электротехника алоқа институтининг кечки бўлимига ҳўжат топширди. 1985 йилнинг апрел ойида уни ҳарбий хизматга қақирди.

Оловли йиллар

Бўлажак аскарларни самолётда Тошкентдан Туркменистон пойтахти Ашхобод шаҳрига олиб кетишди. М.Аширматов уч ой

лик ҳарбий тайёргарликдан сўнг Афғонистонда ўқчилар полкида ҳарбий хизматни бошлади.

Ҳали уруш нима эканлигини билмаган ёш йигитлар қўлларида жанговар қурол билан тақдир измида олов кечишди. Бегона тупроқ, бегона одамлар, асабий командириларнинг бақир-чақирлари... Жанговар ҳарбий техникалар, БТРларда жанговар топшириқларга чиқиш... Илк бор душманлар ўқига тирик нишон бўлиш, сафдошларининг жароҳат олишлари, нобуд бўлишлари...

Бу урушда кўпроқ тирик нишон бўлишдек ачинарли ҳолат шўро аскарлари зиммасига тушганди.

Алвидо, қурол!

Америка адаби Эрнест Хемингуэйнинг “Алвидо, қурол” романида шундай сўзлар келтирилади: урушда ғолиблар бўлмайди, урушда фақат мағлублар бўлади.

Ҳа, юртдошимиз, афғон уруши қатнашчиси, Жиззах вилоят Электромангнит мослашув хизмати 1-тоифали муҳандиси Мирза Аширматовнинг энг навқирон 18-19 ёшидаги йиллари бегона тупроқда, уруш оловларида ҳаяжон ва қўрқув, ўлим билан неча бор тўқнашиб, туз-насибаси бор экан, тирик қолиб, онажон зори Роҳила аянинг бағрига соғомон қайтди.

Бирок, уруш қолдирган руҳий жароҳатлар собиқ аскар юрагига ҳануз яшамоқда. Уша тупроқда қолган жанговар сафдошлари, алпоминиш келбат жасур йигитлар. Уларни унутиб бўлармикан?! Йўқ-йўқ, ҳеч қачон! Оловли кунларни, қаҳрамонларни асло унутиб бўлмайди.

Хотира абадий

Яқинда Жиззах шаҳрида Афғонистон Республикасида ҳарбий ҳаракатлар тўхтатилганининг 29 йиллиги муносабати билан тадбир бўлиб ўтди. Тадбирни Ўзбекистон Республикаси жангчи фаҳрийлар ва ногиронлар жамияти Жиззах вилоят бўлими раиси Фарҳод Одилов олиб борди. Афғонистондаги ҳарбий ҳаракатларда 1956 нафар жаззахлик мард ва жасур йигитлар иштирок этишган. Уларнинг 35 нафари ҳалок бўлган, 210 нафари ногирон бўлиб қайтган. Икки нафар аскар бедарак кетган. Тадбирда Фарҳод Одилов машҳум уруш қолдирган асоратлар ҳали-ҳануз битмагани, му-

сафво ва тинч осмонимизни, юртимизни кўз-қорагичдек асрашимиз лозимлиги ҳақида гапириб, ёшларимизни ватанимизга солиқ, миллий ғояларимизга салокат руҳида тарбиялашда жангчи-фаҳрийларнинг жамоатчилик билан ҳамкорлигини мустаҳкамлашни таклиф қилди.

Зеро, юртимизда олиб борилётган маънавий-маърифий ўзгаришлар, улкан бунёдкорлик ишларида биргина эътироф, тинчлик ва яна тинчлигимизни асрашдек буюк ғоя мужассамдир.

Норкул МАЪМУР,
“Xabar”нинг Жиззах вилоятидаги муҳбири

“Оловли кунларни, қаҳрамонларни асло унутиб бўлмайди.”

ТАДБИРЛАР

МИСРАЛАРДАН ТАРАЛГАН ЗИЁ

Бугунги кунда воҳамизда етишиб чиққан таниқли шоир, моҳир таржимон, истеъдодли адабиётшунос ва публицист, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими, “Офарин” мукофоти совриндори Матназар Абдулҳаким таваллудининг 70 йиллиги кенг нишонланмоқда. Ушбу сана муносабати билан кутубхонамизда кўргазма ташкил қилиниб, таниқли ёзувчи ва шоирлар, адабиётшунос олимлар иштирокида маънавий-маърифий тадбирлар ўтказилмоқда.

Матназар ака билан 1976 йилда танишганмиз. Кейинчалик иш юзасидан кўп учрашганмиз. 1993 йилда нодир китобларни ҳалқ мулкига айлантириш мақсадида тузилган комиссия таркибида бирга фаолият юритишимизга ҳам тўғри келган. Ушанда биз аҳоли қўлидаги, асосан, араб ва форс тилларида битилган нодир китоблар ва ноёб қўлёзмаларни йиққанмиз. Матназар Абдулҳаким уларни ўқиб, маънавий ёки илмий жиҳатдан қандай қимматга эгалигини аниқлаб берарди. Биз тўплаган маънавий дурдоналари асосида 1995 йили вилоят кутубхонасида нодир адабиётлар ва ноёб қўлёзмалар бўлими ташкил этилди. Кейинчалик уша адабиётларнинг бир қисми Хоразм Маъму академиясига ўтказилди.

Марказимиз ходимлари Матназар Абдулҳакимни энг фаол китобхон сифатида яхши эслашди. У нафақат истеъдодли ижодкор, таржимон ва адабиётшунос олим, балки китобхонлик маданияти тарғиботчиси ҳам эди. Матназар ака шундай қобилиятга эга эдики, вилоятимизда, шу жумладан, кутубхонамизда ўтказиладиган маънавий-маърифий тадбирларда буюк аждодларимиз қолдирган маънавий меросининг аҳамияти, ўзбек ва жаҳон адабиёти дурдоналари ҳақида тўққиланиб гапириб, тингловчиларда китоб ўқишга бўлган иштиёқни оширарди. Бирон китоби нашр қилиниши билан у, албатта, бир неча нусхасини кутубхонамизга совға қиларди. Ҳозирда улар шоир ҳаёти ва ижодига бағишланган кўргазмадан жой эгаллаган.

Шуни таъкиллаш жоизки, Матназар аканининг қаламига мансуб асарлар ўқувчилар томонидан энг кўп сўраладиган китоблар сирасига кирди. Кўпчилик китобхонлар, айниқса, ёшлар кўргазмага катта қизиқиш билдиришмоқда. Демакки, Матназар Абдулҳакимнинг боқий умри унинг асарларида давом этапти. У битган мисралардан таралган зиё қалбларга нурафшонлик бағишлаб, замондошларимизни яхшилик, эзгулик, бунёдкорлик сари ундаб турибди.

Раҳимбой ҚУРБОНОВ,
Хоразм вилоят АКМ директори

Шоирлиги шоҳлигидан, шоҳлиги шоирлигидан улуг

Темурийзода султонлардан бири, улуг шоир ва давлат арбоби, йирк саркарда ва беназир тарихшунос Заҳриддин Муҳаммад Бобур ижоди неча асрларки, қалбимизга ҳарорат ва муҳаббат бағишлаб келади.

“Ўзбектелеком” АК Фарғона филиалида ташкил этилган маънавий-маърифий тадбир “Шоирлиги шоҳлигидан, шоҳлиги шоирлигидан улуг” ҳазрат Бо-

бур ҳаёти ва ижодига бағишланди. Филология фанлари номзоди, ёзувчи Набижон Солиев маърузасини ул зотнинг “Ҳар вақтки, кўргайсен менин сўзимни, Сўзимни ўқуб, соғингайсен ўзумни” сатрлари билан бошлади. У иштирокчиларни зим-зиё зулматни ёритган Бобур заковати, илмий ва адабий меросининг ҳаётимизда тутган ўрни ва аҳамияти юзасидан ўз фикр ва мулоҳазалари билан таништирди.

Тадбир иштирокчилари — филиал ходимлари ҳамда ТАТУ Фарғона филиали талабалари Бобур қаламига мансуб “Мубайян” — темурийлар даври ижтимоий, оилавий, шахсий ҳаётдаги илмий, маърифий, диний маданиятнинг назмий ифодаси эканлиги борасида ҳам керакли тушунчаларга эга бўдилар.

Ҳафиза САЛЯҲОВА,
“Xabar”нинг Фарғона вилоятидаги муҳбири

Ватан ҳимояси муқаддас бурч

Президентимизнинг 2018 йил 13 январдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқароларини мuddатли ҳарбий хизматга навбатдаги қақируви ҳамда белгиланган мuddатларини ўтаб бўлган ҳарбий хизматчиларни Куролли Кучлар резервига бўшати тўғрисида”ги қарорига кўра мuddатли ҳарбий хизматга қақирилган йигитларни кузатиш маросими республикаимиз бўйлаб кенг олиб борилди.

Жумладан, Тошкент шаҳрида ҳам ўзбек йигитларининг жисмоний тайёргарлик, тиббий кўриқ

ва тест синовларида сараланганлари гуруҳларга бўлинган ҳолда, мuddатли ҳарбий хизматга тантанали равишда кузатилди.

— Ўғлим Салоҳиддинни мuddатли ҳарбий хизматга кузатаётганимдан фаҳраман, — дейди Зайнобиддин Муҳиддинов. — Ишонаманки, улгим Ватанимизга сидқидилдан хизмат қилади.

Ёшлигидан техника соҳасига қизиққан Салоҳиддин Бухоро вилоятидаги ҳарбий қисмга хизмат қилишга йўл олди.

Абдуғафур ҲОТАМОВ

“Алоқа ва ақборотлаштириш соҳаси тарихи ва мероси” жамоат фонди маълум қилади

Ўзбекистон Республикаси ақборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигининг фармойишига асосан Фонд ҳисобқаламига 2018 йил 21 февралда АТ “Алоқабанк” томонидан 37 500,0 минг сўм ҳомийлик пули келиб тушди. Ушбу ҳомийлик пули “Алоқа ва ақборотлаштириш соҳаси тарихи ва мероси” жамоат фонди ҳамда Алоқа тарихи музейининг 2018 йил учун тасдиқланган смета харажатларига йўналтирилади.

ЎЗБЕКИСТОН ДЕЛЕГАЦИЯСИ САНКТ-ПЕТЕРБУРГ ЁШЛАР ФОРУМИДА ҚАТНАШДИ

Алоқа ходимлари касба уюшмаси халқаро бирлашмаси (Россия алоқа ходимлари касба уюшмаси)нинг таклифига биноан биз — Ўзбекистон касба уюшмалари делегацияси Санкт-Петербург шаҳрида Ёш алоқа ходимларининг Халқаро касба уюшмалари форумида иштирок этдик.

“Шимолий-Ғарбий Ростелеком” томонидан ёш мутахассислар хизмат пиллаполярларидан кўтарилишида касба уюшмалари олиб бораётган ишлар, “Ғоялар портали” лойиҳаси амалга ошириляётганлиги, ушбу майдонда ҳар бир ёш ходим ўз ғоясини намойиш қила олиши ва амалга ошириш бўйича иш берувчилар билан бирга ишлаши мумкинлиги ҳақидаги маълумотлар барчада катта қизиқиш уйғотди.

Шунингдек, Ўзбекистон касба уюшмалари Федерацияси ҳамда Ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касба уюшмаси ёшлари томонидан ёш касба уюшма аъзолари билан ишлашда амалга ошириляётган чоратadbirlar, жамоа шартномалари ва келишувлари орқали уларга бериляётган имтиёз ва кафолатлар, ёшларни иш билан таъминлаш бўйича кўриляётган амалий чоралар, ижтимоий ҳимояга муҳтож ёшларни касба уюшмалари томонидан моддий қўллаб-қувватлаш, устоз-шогирд тизимининг йўлга қўйилганлиги юзасидан тақдирот ўтказилди. Иштирокчилар мамлакатимизда ёшлар сибаси тизимли амалга ошириляётганини эътироф этишди.

Сафар давомида А.Попов номидаги Марказий алоқа музейи билан танишиб, ўзимизни қизиқтирган саволларга мутахассислардан жавоб олдик.

Форум доирасида Алоқа ходимлари касба уюшмаси халқаро бирлашмаси кенгаши кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Унда ташкилот фаолиятига оид турли долзарб масалалар муҳокама қилинди.

Ушбу мажлис доирасида тармоқ ходимлари касба уюшмаси Республика кенгашининг ўзаро ҳамкорлик бўйича Россия алоқа ходимлари касба уюшмаси билан меморандум, Беларус ва Тожикистон алоқа ходимлари

касба уюшмалари ҳамда Қозоғистон ахборот, алоқа ва телекоммуникация соҳаси ходимлари касба уюшмаси жамоат бирлашмаси билан келишув имзоланди.

UNI Халқаро касба уюшмалари ташкилотига аъзо бўлиш юзасидан ташкилот вакиллари Корнелия Бросс ва Алекс Хогбек билан музокаралар олиб борилиб, келгусида ҳамкорликни йўлга қўйиш бўйича келишувга эришилди.

Хизмат сафари давомида Бонч-Бруевич номидаги Санкт-Петербург давлат телекоммуникация университетида таҳсил олаётган ўзбекистонлик талабалар билан университетнинг таълим ва жамоатчилик билан алоқалар бўйича проректори Ирина Алексеевко ва халқаро ҳамкорлик бўлими мудири Марианна Бровкиналар иштирокида учрашув ташкил этилди.

Учрашув давомида ўзбекистонлик талаба ва магистрлар билан очиқ мулоқот ўтказилди. Уларга Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигининг совғаларини топширдик.

Хизмат сафари давомида фаолиятда қўллаш учун турдош соҳалар билан маълумотлар алмашдик. Форум якунида барча иштирокчиларга ташкилотчилар томонидан сертификатлар топширилди.

Дустмурод ТҶҲИЧЕВ,
Ўзбекистон касба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг ёшлар билан ишлаш бўлими бош мутахассиси,
Мирвоҳид ҲАЙДАРОВ,
Ўзбекистон ахборот технологиялари ва оммавий коммуникация ходимлари касба уюшмаси Республика кенгаши раисининг ёшлар масалалари бўйича маслаҳатчиси

Форум ижтимоий тармоқлар, замонавий коммуникация воситаларининг имкониятидан самарали фойдаланган ҳолда тармоқ касба уюшмалари ҳамкорлигида ёш мутахассисларни ижтимоий ҳимоя қилиш тизими самардорлигини ошириш мақсадида ташкил этилди. Унда Россия, Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Ўзбекистон, Беларус, Молдова ва Швеция давлатлари ҳамда халқаро SEKO ва UNI Global Union касба уюшма ташкилотлари раҳбарлари, иш берувчилар ва фаол ёшлар қатнашди.

Форум МДҲга аъзо давлатларнинг парламентлараро ассамблеяси кенгаши мажлислар залида очилди. Унда делегациямиз раҳбари А.Ишанходжаев ҳам маъруза қилиб, Президентимиз ташаббуси билан 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишини бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифалар ижросини ҳаётга татибдиқ этишда касба уюшма ташкилотлари томонидан ёшларга яратилаётган шаро-

итлар, уларнинг ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилишда амалга ошириляётган кенг кўламли ишлар, шунингдек, касба уюшмаларининг давлат ҳамда жамоат ташкилотлари билан ижтимоий шериклик тамойиллари асосида олиб бораётган ҳамкорлигига алоҳида тўхталди, иштирокчиларни қизиқтирган саволларга жавоб қайтарди.

Форум ишида UNI Халқаро касба уюшмалари ташкилоти вакили — Корнелия Бросс бугунги кунда ахборот ва телекоммуникация соҳасининг тезкор ривожланиётгани, соҳада меҳнат қилаётган кўп сонли ёшларни касба уюшмасига жалб этиш, ижтимоий ҳимоясини кучайтириш масалалари ҳақида гапириб ўтди. Ташкилотнинг телекоммуникация ва ахборот технологиялари департаменти ходими Алекс Хогбек АКТ, мобил алоқа операторлари, интернет провайдерлар томонидан телекоммуникация хизматлари аутсорсинг субъектларига юклатилаётгани, натижада иш ўринлари қисқариши ҳамда касба уюшмаси аъзолари сони камайиб бораётганини таъкидлади.

“**Учрашув давомида ўзбекистонлик талаба ва магистрлар билан очиқ мулоқот ўтказилди. Уларга Ўзбекистон Республикаси ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигининг совғаларини топширдик.**”

Xabar

МУАССИС:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА КОММУНИКАЦИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир вазифасини вақтинча бажарувчи: Абдугани АБДУРАҲМОНОВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Алим АХМЕДХАДЖАЕВ (Ҳайъат раиси), Фарҳод РҶЗИЕВ, Шухрат АТАМУҲАМЕДОВ, Тўлқин ТЕШАБОВЕВ, Сувоп НАЖБИДИНОВ, Лутфилло ТУРСУНОВ (масъул котиб).

Тахририятга келган кўлэзма ва суратлар эгаларига қайтарилмайди. Муаллифларнинг фикрлари тахририят фикридан фарқланishi мумкин. Нашримиздан кўчириб босилганда “Xabar”дан олинганлиги кўрсатилиши шарт.

Газетани тайёрлашда интернет материалларидан ҳам фойдаланилади. Баҳоси келишилган нарҳда.

МАНЗИЛИМИЗ:

100105, Тошкент, Толдмаржон кўчаси, 6-уй.
Тел.: 291-43-92, 291-43-28, 291-43-61, 291-43-78
Факс: 291-43-70. E-mail: info@xabar.uz

Обуна индекси — 228.

Газета тахририят компьютер базасида терийлди ва саҳифаланди.
Дизайнер: Аслиддин БҶРИЕВ.
Навбатчи: Лутфилло ТУРСУНОВ.

ISSN 2010-6424

Босишга топширилди — 21.30.
Босишга топширилиш вақти — 20.00.

Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 0016 рақами билан 2013 йил 23 июлда рўйхатга олинган.

Газета ҳафтанинг жума кунини чўққайди

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри, “Буюк Турон” кўчаси, 41-уй.

G-343 сонли буюртма. Оффсет усулида босилди. Қўғоз бичими А-3, ҳажми 4 босма табоқ. Адади: 9125 нусха.

Вилоят муҳбирлари:

Андижонда 226-47-80 Бухорода (0365)600-87-21 Жиззаҳда (94) 199-95-64 Наманганда (91) 353-71-25 Навоийда 225-91-10 Нукусда 554-35-45 Самарқандда (91)557-84-44 Термизда (91)235-88-68 Тошкентда 291-43-28 Урганча (97) 211-65-05 Фарғонада 244-18-05 Қаршида (93)931-08-99